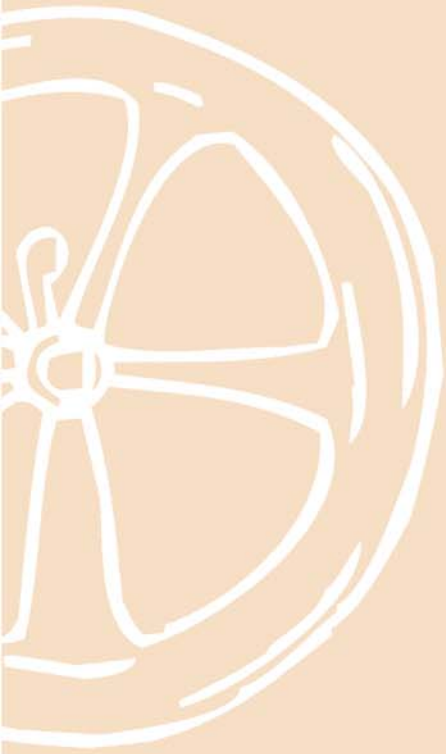

ՄԵՐՏԻՐ ԱՆՃՅԱԼԸ, ԿԵՐՏԻՐ ԱՊԱԳԱՆ
ԳՅՈՒՏԵՐ

ԵՎ ԱՐՏՈՆԱԳՐԵՐ

ՄՏԱՎՈՐ
ՄԵՓՎԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՄԱԵՆՈՐԸՎԻՆ
ԿԱԶՄԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

Ի գիտություն. սույն հրատարակության գլխավոր նպատակը հիմնական տեղեկություն տրամադրելն է. այն նախատեսված չէ ծառայելու մասնագիտական իրավական խորհրդատվության համար: Նշված ֆիրմաների անվանումների ու կազմակերպությունների, ինչպես նաև դրանց կայքերի համար ՄՄՆԿ-ն պատասխանատվություն չի կրում:

ՄԵՐՏԻՐ ԱՆՅՂԱԼԸ, ԿԵՐՏԻՐ ԱՊԱԳԱՆ

ԳՅՈՒՏԵՐ

ԵՎ ԱՐՏՈՆԱԳՐԻՆԻ

ՄՏԱՎՈՐ
ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

ԲՈՎԱՆՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

ԳՅՈՒՏԵՐ

- ◆ Ինչ է գյուղը
- ◆ Ինչպես իմանալ, թե երբ են առաջին անգամ գյուղերը ստեղծվել
- ◆ Խաղ - անտիկ քաղաքակրթությունների գյուղերը
- ◆ Ինչպես են գյուղերը ստեղծվել
- ◆ Գյուղերը բարեկեցիկ են դարձնում մեր կյանքը
- ◆ Խաղ. - գտիր գյուղարարին

ԱՐՏՈՆԱԳՐԵՐ

- ◆ Ինչ է արտոնագիրը
- ◆ Ինչու են արտոնագրերը կարևոր
- ◆ Երբ են սկսել կիրառել արտոնագրերը
- ◆ Արտոնագրերի մասին ժամանակակից օրենքները
- ◆ Ինչպես են գյուղարարներն արտոնագիր սրանում
- ◆ Երբ է արտոնագրվում գյուղը
- ◆ Ինչ է լինում, երբ գյուղն արտոնագրված չէ
- ◆ Արդյո՞ք արտոնագրված գյուղերը պահպանվում են աշխարհով մեկ
- ◆ Միևնույն գյուղի համար կարո՞ղ են տարբեր գյուղարարներ լինել
- ◆ Արտոնագրերը տեղեկավարության հրաշալի աղբյուր են
- ◆ PCT (ԱՆՊ) պաշտոնաթերթը
- ◆ Խաղ. - PCT դեպրեկտիվ

ԴԱՐՁԻՐ ԳՅՈՒՏԱՐԱՐ

- ◆ Որոշիր անհրաժեշտությունը կամ խնդիրը
- ◆ Ներազոպություն
- ◆ Փորձիր եւ միտքդ արթուն պահիր
- ◆ Դիմիր արտոնագրի համար
- ◆ Մտիր մրցակցության մեջ
- ◆ Առելորային շրջանառության մեջ դիր քո գյուպը
- ◆ Խաղ - արտոնագրային ճամփորդություն

ԱՄՓՈՓ ՄՏՔԵՐ

ԳՅՈՒՏԵՐԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ԽԱՂԵՐԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ԲԱՅԱՏՐԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

ՆԵՏԱԳԱ ԸՆԹԵՐՅԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԸՆՏՐՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

On-line ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐ

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ ՈՒՍՈՒՅԻՉՆԵՐԻՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

«Գյուտերը եւ արտոնագրերը» ՄՄՏԿ *Սերտիկո անցյալը, կերտիկո ապագան* շարքի առաջին հրատարակությունն է, որը նախատեսված է ուսանողների համար՝ նկատի ունենալով այն հանրահայտ ճշմարտությունը, որ երեխաներն ու երիտասարդներն են մեր ապագան կերտողները:

Նրատարակության առաջին երկու մասերը հիմնական տեղեկավորություն են տրամադրում գյուտերի եւ արտոնագրերի մասին՝ նպատակ ունենալով ներկայացնել գյուտարարների, նրանց գյուտերի եւ արտոնագրերի կարեւորությունը խաղերի, վարժությունների եւ կոնկրետ օրինակների միջոցով:

Երրորդ մասը գյուտարարության վերաբերյալ ուղեցույց է, որն օգնում է ուսանողներին ստեղծելու եւ արտոնագրելու իրենց գյուտերը:

Թայսայրում, Շոտլանդիա, « Լինել գյուտարար» 2003թ մրցույթին. ՄՄՏԿ ոսկե մեդալներ շահողները: Նոլանդացի այս կրթսեր դպրոցականները ստեղծել են «հեղեղապարներ» լոգասենյակը անսպասելի ջուր լցվելուց պաշտպանելու համար:

Նրատարակության վերջում զեպեղված են խաղերի մանրամասն պատասխանները, գյուտարարի բառարանն ու երիտասարդ գյուտարարների աշխատանքները գնահատելու տեղեկագիրը:

ԳՅՈՒՏԵՐ

Ինչ է գյուպը

Ընդհանուր առմամբ, **գյուպը** փեխնիկական խնդրի նոր եւ նորարարական լուծում է: Այն փարբերվում է գիտական **հայտնագործությունից**, որը բնության մեջ գոյություն ունեցող երևույթ է, սակայն դեռ հայտնաբերված չէ:

Վերցնենք, օրինակ, հեռադիտակը եւ լուսնի վրայի սարերը: Նեռադիտակի գյուպը, սրբեղծվել է 1608թ., երբ ակնոցի վարպետ, դանիացի Նանս Լիպերհեյը խողովակի փարբեր ծայրերին ուռուցիկ եւ գոգավոր ապակիներ ամրացրեց: Միայն հեռադիտակի գյուպի շնորհիվ էր, որ մարդիկ (ավելի ճշգրիտ՝ Գալիլեո Գալիլեյը) կարողացան այնքան հեռու նայել, որպեսզի լուսնի վրայի սարերը փեսանեն: Գալիլեոն այս սարերը չի սրբեղծել, նա հայտնաբերել է դրանք գյուպի օգնությամբ:

Ինչպես գյուպերը կարող են հանգեցնել հայտնագործության, այնպես էլ հայտնագործությունները կարող են հանգեցնել գյուպի սրբեղծմանը: Օրինակ, Բենջամեն Ֆրանկլինի կողմից 1752 թվականին կայծակի էլեկտրական էֆեկտի հայտնագործումը հանգեցրեց նրա՝ շանթարգելի գյուպի սրբեղծմանը: Այս գյուպը մինչև օրս էլ օգտագործվում է, որի շնորհիվ շինությունները շար ավելի ապահով են դարձել փոթորիկների ժամանակ:

Նսագույն Ժամանակներից ի վեր մարդկությունն ամենուր սրբեղծագործել է: Իրականում, այն ամենը, ինչ շրջապատում է մեզ այսօր, անցյալում ինչ-որ մեկի մտածածից անցնում է: Դրանք մեզ համար այնքան սովորական են, որ նույնիսկ չենք էլ կարող պարկերացնել, թե նախկինում նման գյուպ է եղել:

Մտածեք այբուբենի մասին, որը մենք այսօր օգտագործում ենք հաղորդակցման համար: Թ-անաքն ու թուղթը, որի վրա այս բառերը գրված են: Նագուստը, որը մենք կրում ենք: Աթոռը, որի վրա նստում ենք: Դրանք բոլորը գյուպեր են, եւ դրանցից ամեն մեկի հիմքում մի անձ, մարդկային մի միտք է:

Մտածիր այդ մասին.

Ուրիշ ի՞նչ գյուտեր են հանգեցրել
հայրնագործությունների:

Ուրիշ ի՞նչ հայրնագործություններ են հանգեցրել գյուտերի:

Քանի՞ գյուտ կարող ես գտնել այս նկարում:

Ինչի՞ կնամանվեր մեր աշխարհին առանց գյուտերի:

Գյուտերն էական նշանակություն ունեն մեր առօրյա կյանքում, սակայն մենք շատ քիչ բան գիտենք դրանց ծագման մասին:

Ինչպե՞ս իմանալ, թե երբ են գյուղերը սրեղծվել

Շատ գյուղեր սրեղծվել են հազարավոր փարիներ առաջ, այնպես որ դրանց ճշգրիտ ծագումը դժվար է իմանալ: Երբեմն գիտնականները հայտնաբերում են վաղ շրջանի որևէ գյուղի մոդել եւ կարողանում են ճշգրիտ ասել, թե երբ եւ որտեղ է այն սրեղծվել: Այնուամենայնիվ, միանգամայն հավանական է, որ ապագայում այլ գիտնականներ գտնեն միեւնույն գյուղի ավելի հին մոդել՝ աշխարհի մեկ այլ մասում: Իրականում, մենք միշտ բացահայտում ենք անփիկ գյուղերի պատմությունը:

Ահավասիկ՝ խեցեգործական արտադրանքի օրինակը: Երկար ժամանակ հնէաբանները կարծում էին, թե խեցեգործությունը առաջինը հայտնագործել են Արեւելքում (ժամանակակից Իրանի փարաձքում), որտեղ նրանք գտել էին Ք.ա. 9000 թվականի կավե փարաներ: Այնուամենայնիվ, 1960-ականներին ավելի հին փարաներ գտնվեցին Ճապոնիայի Նոշու կղզիներում, որոնք պարկանում էին Ք.ա. 10000 թվականին: Միշտ այն հավանականությունը կա, որ ապագայում հնէաբանները ավելի վաղ շրջանի փարաներ կգտնեն մեկ այլ վայրում:

Երբեմն հնէաբանները գտնում են որևէ անփիկ գյուղի միայն նկարը կամ գրավոր փորձերություններ դրա մասին: Չնայած դրանք ապացույցներ են առ այն, որ գյուղը գոյություն ունի, սակայն փեքսպերտով ու նկարներով դժվար է որոշել, թե երբ, որտեղ եւ ում կողմից է այն սրեղծվել:

Նմանափայ դեպքերից է կողմնացույցը: Գիտնականները սինանի՝ նավագնացության սարքի, հստակ նկարագրությունը գտել են ավելի քան երկու հազար փարվա չինարեն մի փեքսպում: Քանի որ մինչ օրս այս գյուղի ոչ մի որոշակի մոդել չի գտնվել, ուստի այս փեքսպում բերված նկարագրությունը մեզ համար հիմք է հավաքալու, որ կողմնացույցի այս հնափայ ձեւը 2400 փարի առաջ սրեղծվել է Չինաստանում եւ Արեւմուտք է բերվել

Սինանի նմուշը ըստ Սյուզան Սիլվերմանի: courtesy of Smith College, History of Science and Technology Program

ավելի քան 1000 տարի հետո (արաբ առևտրականների միջոցով) մ.թ. 13-րդ դարում:

Երբ գիտնականների բախարը շար է բերում, նրանք փեքսպեր են գտնում, որոնք ոչ թե սոսկ հիշարարկում են անցյալի գյուտերը, այլև դրանք նկարագրում են ամենայն մանրամասնությամբ, նույնիսկ բացահայտում են գյուտարարի անունը և գյուտի ստեղծման մոտավոր թվականը: Նման դեպքերում մենք որոշակի ապացույցներ ենք ունենում, թե երբ և ում կողմից է ստեղծվել գյուտը, և կարողանում ենք պատշաճ հարգանք մատուցել գյուտարարին:

Այդ կերպ մենք իմանում ենք, օրինակ, հունաեգիպտացի գիտնական Ներոն Ալեքսանդրիացու մասին, ով մ.թ. առաջին դարի վերջերում անթիվ սարքեր է ստեղծել: Ճանաչված լինելով նաև որպես *մեխանիկ*, Ներոնը իր ժամանակներում հայտնի էր իր մի շարք գյուտերով, հատկապես՝ ավտոմատ սարքերով, որոնք ներառում են շոգեշարժիչ, մեքանիզմներով աշխատող առևտրային սարք և ավտոմատ դռներ:

Տարբեր քաղաքակրթություններ, մեկը մյուսից անկախ, հնում ստեղծել են նույնական շար գյուտեր:

Օրինակ՝ հղկված հրաբխային ապարից (օբսիդիան) պատրաստված հայելիներ են գտնվել Թուրքիայում և Մեսոամերիկայում, իսկ հղկված բրոնզե կամ պղնձե հայելիներ պատրաստել են հին Եգիպտոսի, Մեսոպոտամիայի, Չինաստանի, Հունաստանի, Հռոմի և Հնդկաստանի բնակիչները:

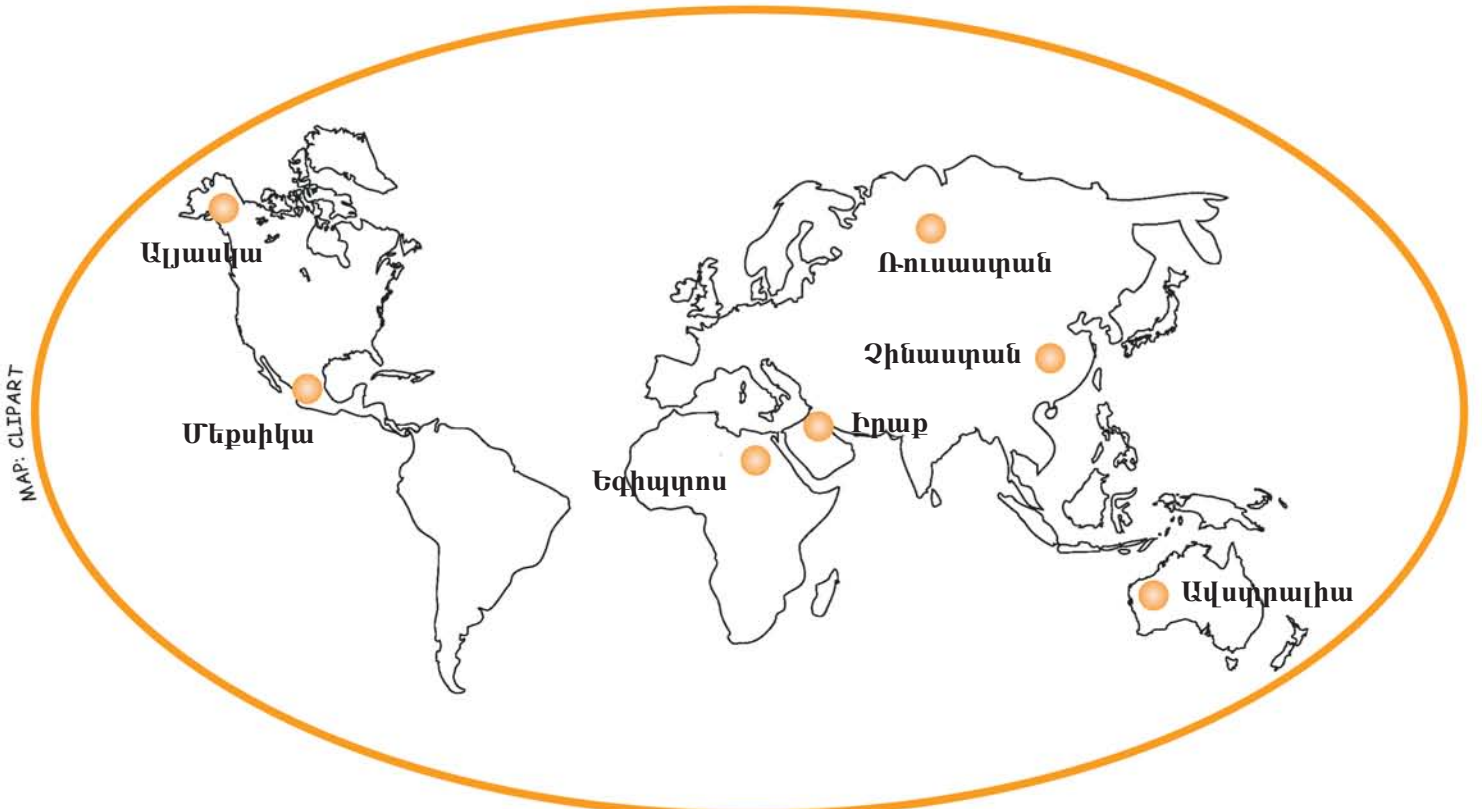
Մեր ժամանակներում արտոնագրերը օգնում են որոշելու, թե երբ, որտեղ և ում կողմից են ստեղծվել գյուտերը: Այս գրքի երկրորդ գլուխը ձեզ ավելի մեծ տեղեկություն կտրամադրի արտոնագրերի օգտագործման մասին:

Ներոնի գոլորշիացնող սարքի մոդելը, որը սարքել է Կարեն Ֆիշերը, նվիրատվություն է Սմիթ թոլեջի կողմից

Խաղ* - Տին քաղաքակրթությունների գյուղերը

Նազարավոր Կարիներ առաջ սրելով՝ արդ զյուրեր մինչ օրս դեռես կիրառվում են: Ձեզ հայրնի՞ է այդ անարիկ գյուրերի ծագումը:

Օդապարուկ

Շոկոլադ

Փարոս

Անիվ

Բումերանգ

Չյան ակնոց

Դահուկներ

*Պարասխանները Կես էջ 55-ում

Ինչպե՞ս են սրեղծվում գյուրերը

Անհրաժեշտությունը գյուրի մայրն է:

Նայրնի ասացվածք

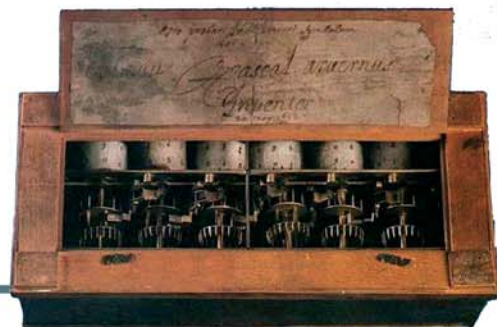
Գյուր սրեղծելու համար գյուրարարները նախ որոշում են կարիքը կամ խնդիրը: Այնուհետև մտածում են խնդրի լուծման սրեղծագործական ճանապարհ գտնելու մասին, եւ շար են աշխատում այդ լուծումը հնարավոր դարձնելու համար:

Մտորել բերված են դեպքերի օրինակներ, որոնք գյուրարարներին ներշնչել են գյուրեր սրեղծել:

1) Որեւէ բանի կարիքը, որը շուկայում ձեռք բերել հնարավոր չէ.

Գյուրի նկարագիրը. Նաշվիչ մեքենա

Բլեզ Պասկալը (ֆրանսիացի հայրնի փիլիսոփա, մաթեմատիկոս, ֆիզիկոս) նաեւ երիտասարդ գյուրարար էր: Նրա հայրը հարկահավաք էր եւ շար ժամանակ էր վարնում ձեռքով հաշվելով հավաքվելիք հարկերը: 1642 թվականին 19 տարեկան Պասկալը սրեղծեց մեխանիկական գումարման սարք, որը նրա հայրը կարող էր օգտագործել՝ հարկերն ավելի արագ եւ ավելի ճշգրիտ հաշվելու համար: Պասկալի մեքենան կոչվեց Պասկալին:

2) Որևէ մեկին օգնելու ցանկությունը.

Գյուրի նկարագիրը. փեքսսիլ գործվածքի հասարցի գործողությունը դադարեցնող սարք

1850 թվականին 12 փարեկան Մարգարեթ Նայթը փեքսսիլ ֆաբրիկայում ականափես եղավ մի լուրջ պատահարի: Փաբրիկայի աշխատողների անվտանգության հարցով անհանգստացած, նա ստեղծեց հասարցի գործողությունը դադարեցնող սարք, որը անհրաժեշտության դեպքում շտապ դադարեցնում էր հասարցի աշխատանքը: Նրա գյուրը կիրառության դրվեց շատ գործարաններում եւ նպաստեց աշխատողների անվտանգության ապահովմանը: Սա Մարգարեթի բազմաթիվ գյուրերից առաջինն էր: Իր կյանքի ընթացքում նա ստացել է ավելի քան 25 արտոնագիր, ներառյալ նրա՝ հարթ հափակով թղթե պայուսակը, որը մինչ օրս օգտագործվում է շատ խանութներում:

3) Երկու կամ ավելի արտադրանքների համակցումը՝ ավելի բարձրորակ արտադրանք թողարկելու նպատակով.

Մտածիր այդ մասին.

Քանի՞ գյուր կարող ես բացահայտել սպորեւ բերված երկու կամ ավելի առարկաներ միավորելով:

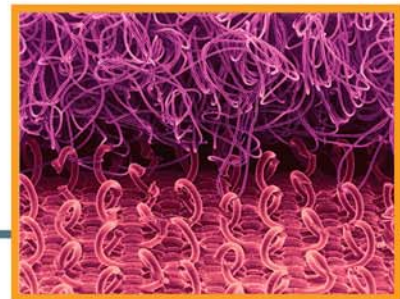
Շարժիչ	Խցիկ	Գիրք	Անիվներ
Ժամացույց		Նամակարգիչ	Կոշիկներ
Նեժանիվ		Նեռախոս	Ռադիո

4) Բնության ավելի հստակ ըմբռնման կիրառումը.

Գյուտի նկարագիրը - VELCRO™

Մի օր, 1941 թվականին, շվեյցարացի ինժեներ Ժորժ դե Մաեստրալը իր շանը գրասանքի փարավ Շվեյցարիայի սարերը: Տունդարձին նրա շորերն ու շունը ծածկված էին կռափուկ կոծոծներով: Նեփաքրքրվելով, թե ինչպես կարող էին այդ կոծոծները կայնել գործվածքին, Ժորժը որոշեց դրանք ուսումնասիրել մանրադիտակի փակ: Նա հայտնաբերեց, որ կոծոծները կեռիկներ ունեն, որոնք կպել էին գործվածքի օղակներին:

Ժորժը որոշեց փոքրիկ կեռիկների և օղակների նույն սկզբունքն օգտագործել նոր և ավելի լավ, քան շղթան է, ամրակներ ստեղծելու համար: Շափ փորձերից հետո նա մշակեց երկու նայլոնե ժապավեն (մեկը փոքրիկ օղակներով, մյուսը՝ փոքրիկ կեռիկներով), որոնք իրար էին կաշում, երբ սեղմվում էին: VELCRO™ ապրանքային նշանով ամրակը արտոնագրվել է 1951 թվականին և ցայսօր օգտագործվում է շափ ապրանքների, ներառյալ՝ կոշիկների, բաճկոնների և պայուսակների համար:

Իրար կպած VELCRO™ ամրակի գունավոր սկանավորված էլեկտրոնային միկրոգրաֆիկ պատկերը: Դի Բրեգեր, Դրեքսելի համալսարան:

5) Նամադրելով ավանդական գիտելիքը ժամանակակից գիտական հասկացությունների հետ.

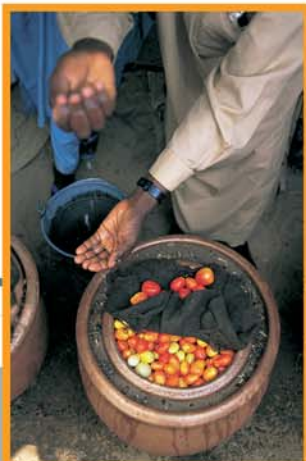
Գյուրի նկարագիրը - Կաթսան կաթսայի մեջ զովացման համակարգ

Նյուսիսային Նիգերիան շոգ, կիսաանապարային գյուղական մի երկրամաս է, որտեղ շաբերն էլեկտրականություն չունեն: Մի մասն էլ աճեցնում եւ վաճառում է իր սեփական բերքը, սակայն մրգերն ու բանջարեղենը այդպիսի կլիմայական պայմաններում թարմ պահելը իսկական մարտահրավեր է: Առանց սառեցման սննդի մեծ մասը նեխում է մեկ-երկու օրվա ընթացքում: Փչացած բերքը թափելը աղքատ ընտանիքների համար եկամտի կորուստ է նշանակում: Նեխած մթերքն ուրեւի լուրջ վնասներ է հասցնում առողջությանը:

Տեղացի ուսուցիչ Մոհամեդ Բահ Աբբան անհանգստացած էր այս խնդրով, եւ որոշեց դրան լուծում գտնել: Խեցե տարաներ պարաստրողի ընտանիքում ծնված Մոհամեդը գիտեր, որ կավե տարաները ջուրը պահպանում են նույնիսկ չոր եղանակին: 1995 թվականին նա միավորեց այս ավանդական գիտելիքը եւ կենսաբանության իր ըմբռնումը, քիմիան ու աշխարհագրությունը եւ սրեղծեց կաթսան կաթսայի մեջ զովացման համակարգը, որը ծառայում է որպես «անապարային սառնարան»:

Մոհամեդի հովացման համակարգը կազմված է կավե փոքր կաթսայից, որը տեղադրված է խոնավ ավազով լի կավե ավելի մեծ կաթսայի մեջ: Մրգերն ու բանջարեղենը լցված են փոքր կաթսայի մեջ, որը ծածկված է խոնավ շորով եւ պահվում է չոր, օդափոխվող տեղում: Երբ ավազի ջուրը գոլորշիանում է՝ կաթսաների մեջ ջերմաստիճանն իջնում է մի քանի աստիճանով, իսկ փոքր կաթսայի մեջ եղած մթերքը միշտ սառն է մնում: Կաթսան կաթսայի մեջ համակարգով բանջարեղենն ու միրգը թարմ են մնում ավելի երկար ժամանակ: Օրինակ՝ սմբուկը կարող է սովորական 3 օրվա փոխարեն թարմ մնալ 27 օր:

Մոհամեդի համակարգը բարելավել է հազարավոր մարդկանց կյանքը, որի համար էլ նա 2000 թվականին շահեց «Ձեռներեցության համար» Ռոլեքսի մրցանակը:

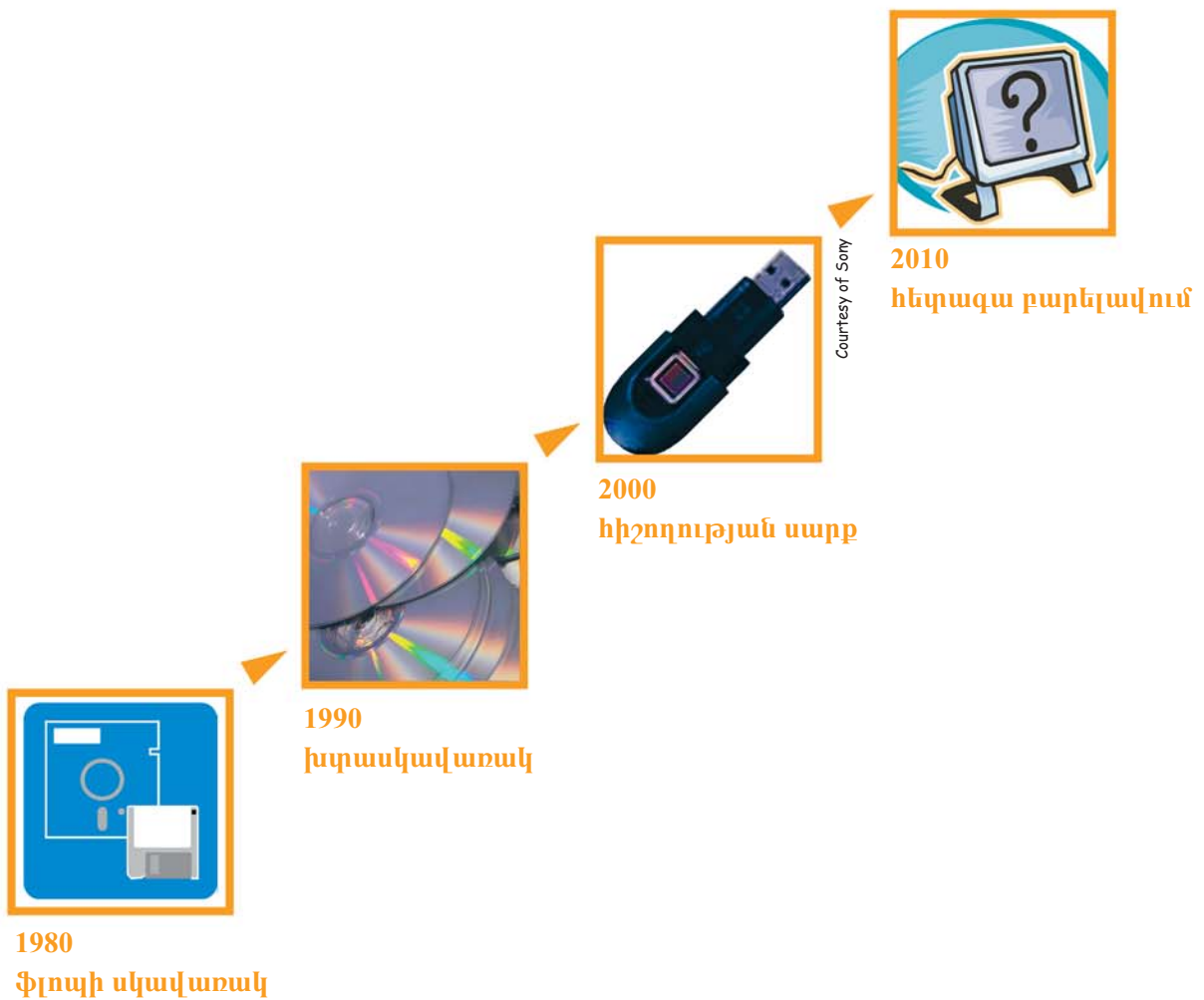

Rolex-ի նվիրավորությունըձեռնարկությանը

6) Անցյալի գյուտերի բարելավումը.

Ոչ բոլոր գյուտերն են, որ բացարձակապես նոր լուծում ունեն: Որոշ շարք լավ գյուտեր նախկին լուծումների բարելավումն են:

Տնային համակարգիչների կարճ պատմության մեջ մենք շարք բարելավումներ ենք տեսնում փոփոխությունը արտաքին միջավայրում պահելու եղանակի մեջ: Փոքրիկ հիշողության կրիչներն իրենց մեջ ավելի մեծ քանակությամբ տեղեկատվություն են պահում, քան ավելի հին, ավելի մեծ եւ դյուրաբեկ ճկուն սկավառակները: Կարո՞ղ եք մտածել հաջորդ բարելավումը՝ փոփոխությունի արտաքին պահոցի համար:

Գյուղերը բարելավում են մեր կյանքը

Գյուղերը մեր կյանքը բարելավում են փարբեր եղանակներով: Դրանք մեր հոգսերն ավելի են թեթեւացնում, զվարճացնում են մեզ, հարստացնում աշխարհի մասին մեր գիտելիքը եւ, նույնիսկ, կյանքեր են փրկում:

Մտածիր այդ մասին

Կազմիր գյուղերի ցանկ, որոնք հեշտացրել են քո կյանքը, ավելի բարելավվել են կամ պարզապես զվարճացնում են: Մտորել բերված են օրինակներ՝ սկսելու համար:

Գյուղեր, որոնք ավելի են հեշտացնում մեր կյանքը.

Ավտոմեքենաներ

Գյուղեր, որոնք հարստացնում են աշխարհի մասին մեր գիտելիքները.

Մանրադիպակներ

Գյուղեր, որոնք զվարճացնում են մեզ.

Նեռուստացույց

Գյուղեր, որոնք փրկում են մեր կյանքը.

Կրակմարիչներ

Խաղ* - Որոշիր գյուրարարին

Ներկայիս կյանքի համար մենք պարտական ենք բոլոր գյուրարարներին, ովքեր եղել են մեզանից առաջ, մինչդեռ շատերը կարող են թվարկել թերեւս նրանցից մեկին կամ երկուսին: Մա բավականին զարմանալի է, եթե նկատի ունենանք, որ շատ գյուրարարների անուններ թաքնված են իրենց գյուրերի երեսում, որոնք մենք օգտագործում ենք ամեն օր:

Կարո՞ղ եք նույնականացնել գյուրերն իրենց գյուրարարների անունների հետ:

Գարրիել Ֆարենհայթ ●

սուրճ պարրասպելու մեթոդը
եւ ֆիլտրը

Ալեսանդրո Վոլպա ●

հացի շերտեր, մսով, պանրով
եւ այլնով լցված

Ջորջ Իսթման ●

գրելու համակարգ կույրերի
համար

Լուի Բրայլ ●

ժապավենով լուսանակրչական
խցիկ

Լեվի Շպրաուս ●

մարտկոց

Սենդվիչի կոմսը ●

կապույտ ջինս

Մելիպա Բենց ●

անդիկով ջերմաչափ եւ ջերմության
չափման սանդղակ

Մտածիր այդ մասին.

Կարո՞ղ ես մտաբերել այլ գյուտարարների, որոնց
անունները կապված են իրենց գյուտերի հետ:

Ստորև բերված է երկու օրինակ սկսելու համար.

- ◆ Դիզելային շարժիչ - ստեղծվել է 1892 թվականին, գերմանացի ինժեներ
Ռուդոլֆ Դիզելի կողմից
- ◆ Պասսերիզացիայի գործընթացը - ստեղծվել է ֆրանսիացի քիմիկոս Լուի
Պասսերի կողմից, 1856 թվականին:
- ◆
- ◆
- ◆

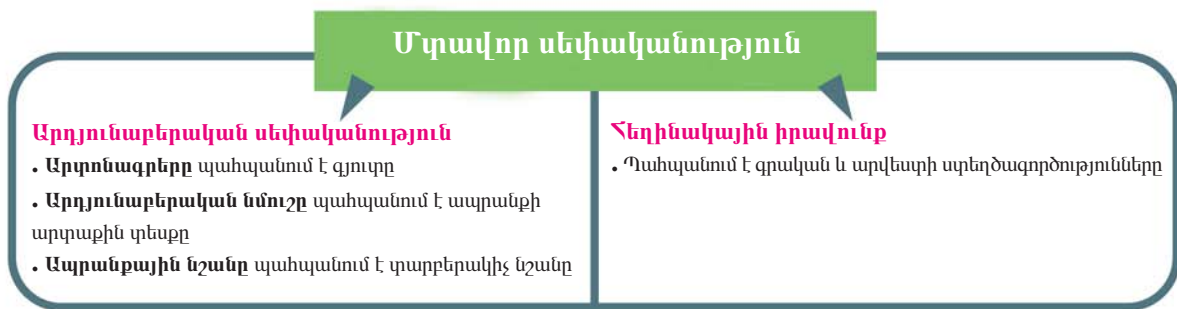
Գյուտերը շատ կարևոր են բոլորիս համար, ուստի մենք պետք է խրախուսենք փաղանդավոր
մարդկանց, որպեսզի նրանք ստեղծագործեն: Գյուտարարներին խրախուսելու ձևերից մեկը՝
մարդկանց կողմից նրանց գյուտերը գողանալը կանխելն է: Նաջորդ գլխում մենք կտեսնենք, թե
ինչպես են արտոնագրերն օգնում հասնելու այս նպատակին:

ԱՐՏՈՆԱԳՐԵՐ

Ի՞նչ է արտոնագիրը

Արտոնագիրը կառավարության կողմից գյուտարարին փրված պաշտոնական փաստաթուղթ է: Այս փաստաթուղթը, ընդհանուր առմամբ, գյուտարարներին իրավունք է տալիս արգելելու ցանկացած մեկին՝ առանց իրենց թույլտվության իրենց գյուտը կրկնօրինակել, օգտագործել, փարածել կամ վաճառել:

Արտոնագրերը **մտավոր սեփականության մաս են**, որը մարդկային մտքի բոլոր ստեղծագործություններն օրինական ճանապարհով պաշտպանելու ձև է: Մտավոր սեփականությունը բաժանվում է **Արդյունաբերական սեփականության** և **Նեղինակային իրավունքի**:

Ինչո՞ւ են արտոնագրերը կարևոր

Արտոնագրերը դժվարին աշխատանքի արդյունք են: Լավ գաղափարի մրահագումը կարող է մեկ րոպե տևել, սակայն գաղափարը օգտակար և կիրառելի գյուտի վերածելը հեղափոխական և փորձարարական լուրջ աշխատանք է պահանջում:

Գյուտարարները պարզեւաբության են արժանի իրենց մտքերն իրականացնելու նպատակով ծախսված ժամանակի համար: Նրանք նաեւ պետք է ապահով զգան, որ իրենց գյուտը աշխարհի համար բացահայտելով ոչ ոք չի գողանա, չի օգտագործի կամ կրկնօրինակի այն՝ առանց իրենց թույլտվության:

Արտոնագրերը պարզեւաբություն և պահպանություն են ապահովում գյուտարարներին, սակայն դրանք նաեւ օգուտ են բերում հասարակությանը: Ի պատասխան արտոնագրային պաշտպանության, գյուտարարները համաձայնում են բացահայտել իրենց գյուտի տեխնիկական ամբողջ տեղեկատվությունը: Այդ տեղեկատվությունը հասանելի է բոլորին, այնպես որ, ցանկացած ոք, ով հիմնական գիտելիքներ ունի գյուտի վերաբերյալ, կարող է վերարտադրել գյուտը:

Այս ձևով արպոնագրերն օգնում են գիպելիքի փարածմանը: Այս նոր գիպելիքն իր հերթին կարող է օգնել փարբեր խնդիրների լուծումներ գտնելուն կամ նոր զարգացումներ կատարելու գիպության եւ **փելխնոլոգիայի** ոլորտում:

Գյուրարարի մասին . Լեոնարդո Դա Վինչի

Լեոնարդո Դա Վինչին հայրնի նկարիչ եւ քանդակագործ էր, բայց նաեւ մեծ գյուրարար էր: Շար լավ հասկանալով, թե ինչպես են մեքենաներն աշխատում, նա իր կյանքի ընթացքում շար գյուրեր սրելծեց, որոնցից կարելի է հիշարակել անկարգելը (պարաշյուտ), թռչող սարքերը, սուզվող սարքերը եւ շար այլ մեքենաներ:

Մինչեւ արպոնագրի գոյությունը որոշ գյուրարարներ իրենց գյուրերը գաղտնի էին պահում՝ վախենալով, որ դրանք կգողանան կամ կպարծենեն: Որոշ պարմարաններ հավասարիացնում են, որ Դա Վինչին իր փործերի վերաբերյալ գրառումները թարս էր կարարում (հայելային արպացումամբ), որպեսզի մյուսների համար կարդալը եւ կրկնօրինակելը դժվարացներ:

Գիպնականներից հարյուրավոր փարիներ է պահանջվել Դա Վինչիի որոշ նոթարերեր գտնելու եւ վերծանելու համար: Վերջերս ոմանք սկսել են պարրասարել գյուրերի մոդելներ, որոնք Դա Վինչին իր նոթարերերում նկարագրել եւ գծագրել է ավելի քան 500 փարի առաջ: Օրինակ՝ 2000 թվականին շվեդ Օլլիկանենը կառուցեց ոչ ճկուն բուրգածե անկարգել՝ Դա Վինչիի 1485 թվականի գծագրերի հիման վրա: Նա օգրագործեց միայն այն գործիքները, որոնք կային Դա Վինչիի օրոք: Նրա անգլիացի պարաշյուտիստ ընկերը՝ Ադրիան Նիքոլարը, 3000 մերրից բարեհաջող վայրէջք կարարեց Տարավային Աֆրիկայում՝ ապացուցելով, որ Դա Վինչիի անկարգելի գյուրը գործում է:

Առաջին ժամանակակից անկարգելները, որոնք Դա Վինչին չեն պարկանում, սրելծվել են 1797 թվականին, Անդրե Ժակ Գարների կողմից, ավելի քան 300 փարի այն բանից հեպո, երբ Դա Վինչին առաջին փարբերակը նախագծեց իր նոթարերում: Տեղյակ լինելով այս ամենին, մենք չենք կարող չմարծել, թե որքան ավելի փարբեր կլիներ պարմական դեպքերի ընթացքը, եթե Դա Վինչին իր բոլոր գյուրերի մասին փելյակ պահեր աշխարհին:

Մտածիր այդ մասին.

Թվարկիր երեք իր, որոնք դու օգտագործում ես ամեն օր: Որքա՞ն փարբեր կլիներ քո կյանքը, եթե այդ իրերի գյուտարարներն իրենց գյուտը չբացահայտեին աշխարհին:

Ե՞րբ են արտոնագրերը կիրառվել:

XV դարում Վենետիկն արվեստի, գիտության, առևտրի և ձեռներեցության կարևոր կենտրոն էր: Այդ ժամանակի շատ գյուտարարներ ապրում էին Վենետիկում, և 1474 թվականին Վենետիկի կառավարությունն ընդունեց առաջին օրենքը՝ գյուտարարների իրավունքները պաշտպանելու նպատակով:

Վենետիկի օրենքը թույլ էր տալիս ցանկացած գյուտարարի՝ իր գործող գյուտը գրանցել պետական գրասենյակում: Այս գրանցմամբ գյուտարարը որոշակի իրավունքներ ուներ իր գյուտի նկատմամբ, այնպես որ ոչ ոք իրավունք չուներ կրկնօրինակելու կամ վաճառելու այն՝ առանց գյուտարարի թույլտվության: Այս պահպանությունը սահմանափակված էր 20 փարով, որից հետո գյուտը կարող էր կրկնօրինակվել կամ վաճառվել ցանկացած անձի կողմից: Ի պատասխան այդ պահպանության, գյուտարարը պետք է օգտագործեր գյուտը հոգուր պետության:

Վենետիկից հետո, շատ երկրներ սկսեցին քաջալերել և պաշտպանել գյուտարարներին նմանափայ օրենքներով, իսկ այսօր գրեթե բոլոր երկրներն ունեն իրենց արտոնագրային օրենքները:

Ժամանակակից արտոնագրային օրենքները

Ժամանակակից արտոնագրային օրենքները որոշակի ժամանակահատվածով (սովորաբար՝ 20 տարով) պաշտպանություն են տրամադրում գյուտարարին, որի ընթացքում որևէ մեկի կողմից գյուտն առանց գյուտարարի թույլտվության վերարտադրելը, օգտագործելը, փարածելը կամ վաճառելն ասպորինի է: Ի պատասխան այդ պաշտպանության, գյուտարարներն իրենց հայտում գյուտի օգտագործման մանրամասները բացահայտում են այնպես, որ մարդիկ կարողանան սովորել դրանցից:

Քանի որ գյուտարարներն ունեն արտոնագրային պաշտպանություն, նրանք կարող են եկամուտ ստանալ՝ որպես միակ անձ, ով իրավասու է արտադրել, փարածել եւ վաճառել գյուտը: Որոշ գյուտարարներ չափից դուրս զբաղված են իրենց հաջորդ գաղափարի վրա աշխատելով եւ, որպեսզի ժամանակ չծախսեն իրենց նախորդ գյուտը վաճառելու համար, գյուտարարները կարող են նախընտրել իրենց գյուտերի լիցենզավորումը:

Երբ գյուտարարները լիցենզավորում են իրենց արտոնագրված գյուտերը, նրանք թույլ են տալիս այլ անձի կամ ընկերության (լիցենզառուին) արտադրել, վաճառել կամ փարածել դրանք այնքան ժամանակ քանի դեռ վճարում են լիցենզային գումար: Այս լիցենզային գումարը պարգևատրություն է գյուտարարների համար իրենց ստեղծագործությունների դիմաց եւ թույլ է տալիս լիցենզառուներին «առել տրայնաջնել» գյուտերն այնպես, որ սպառողները կարողանան օգտվել դրանցից:

Եթե մարդիկ արտոնագրված գյուտը վերարտադրում, փարածում կամ վաճառում են առանց արտոնագրատիրոջ թույլտվության, ապա նրանք խախտում են արտոնագրային իրավունքը: Արտոնագրատիրերը կարող է դատարան կարգով հայց ներկայացնել իրավախախտի դեմ:

Երբ արտոնագրային պաշտպանության ժամկետը լրանում է, գյուտը դառնում է հանրային սեփականություն, եւ ցանկացած անձ կարող է այն առել տրայնաջնել առանց գյուտարարի թույլտվության:

Ինչպե՞ս են գյուլարարներն արտոնագիր ձեռք բերում

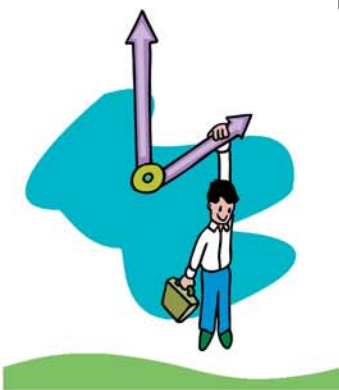
Գյուլարարներն իրենց գյուլերի համար արտոնագիր են ստանում փվյալ երկրի ազգային արտոնագրային գերատեսչություն գյուլի հայր ներկայացնելով: Նայրը պարունակում է գյուլի մանրամասն նկարագրությունը, գծագիրը եւ գործողության սկզբունքը բացահայտող նյութերը:

Արտոնագրի հայրի ձեւաթղթերը եւ արտոնագրային այլ գործընթացները կարող են բարդ լինել, այդ պարճառով շար գյուլարարներ արտոնագրման մասնագետ իրավաբաններ (արտոնագրային հավարարմարար) են վարճում, որպեսզի օգնեն իրենց այդ գործընթացում: Առաջարկվող իրավաբանների ցանկը կարելի է գրնել արդյունաբերական սեփականության ազգային գերատեսչություններում եւ իրավաբանների ասոցիացիաներում: Գրեք ձեր երկրի արդյունաբերական սեփականության գերատեսչության հասցեն <http://www.wipo.int/directory/en/urls.jsp> ինտերնետային էջում:

Գյուլերը կարող են այնքան պարզ լինել, ինչպես թղթերի ամրակը կամ այնքան բարդ, ինչպես ռոբոտը, սակայն մինչեւ արտոնագրվելը դրանք պեղք է համապարասխանեն **արտոնագրաունակության որոշակի պայմանների:**

Այդ պայմաններն են.

- 1) **Արդյունաբերորեն կիրառելիություն (Օգրակարություն)** - Նշանակում է գյուլը կարող է պարասարվել կամ օգրագործվել արդյունաբերության ցանկացած ոլորտում կամ պեղք է ունենա գործնական կիրառություն. այն չի կարող պարզապես գաղափար կամ րեսություն լինել: Եթե գյուլը գործընթացի է վերաբերում, ապա այդ գործընթացը պեղք է լինի իրականացվող:

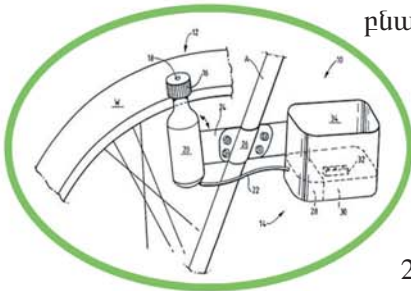

Օրինակ՝ ժամանակի մեքենան կարող է գերազանց գաղափար լինել, սակայն քանի դեռ որեւէ գյուլարար փաստացի չի սրեղծել այնպիսի մեքենա, որը հնարավորություն րա մարդկանց ճամփորդել ժամանակի մեջ, պարզապես ժամանակի մեքենայի գաղափարը չի կարող արտոնագրվել:

- 2) **Նորություն** - Նշանակում է գյուլը պեղք է նոր հարկանիշ ունենա, որը դրա րեխնիկական բնագավառում ընթացիկ գիտելիքի մաս չի կազմում: Նայրի մեջ գյուլարարը պեղք է մանրամասնորեն նկարագրի գյուլը՝ այն համեմարելով նախկինում այդ բնագավառում գոյություն ունեցող րեխնոլոգիաների հետ, որպեսզի ցույց րա դրա նորությունը:

Մինչև արտոնագիր ստանալու համար դիմելը, գյուղատնտեսներին խորհուրդ է տրվում ուսումնասիրել իրենց գյուղերի տեխնիկական բնագավառները, որպեսզի համոզվեն, որ դեռևս ոչ ոք չի դիմել նույն գյուղի արտոնագիր ստանալու համար: **Գյուղի մանրակրկիտ որոնում** կատարելը դյուրին չէ, հետևաբար, խորհուրդ է տրվում այդ փուլում դիմել արտոնագրային հավաքարմատարի (մասնագետ իրավաբանի) օգնությանը: Որպես այլընտրանք, օգնության համար գյուղատնտեսները կարող են դիմել նաև **ազգային արտոնագրային գրադարանների** մասնագետներին:

3) Գյուղատնտեսական մակարդակ (Ոչ ակնհայտություն) - Նշանակում է Ձեր գյուղի նոր հավաքանիշը չի կարող հեշտությամբ ճանաչվել կոնկրետ այդ տեխնիկական բնագավառում միջին գիտելիքներ ունեցողի կողմից:

Օրինակ, հեծանիվի ընթացքի ժամանակ առաջացած էներգիան բջջային հեռախոսի լիցքավորման համար օգտագործելը հեծանիվը, բջջային հեռախոսը կամ լիցքավորման սարքն օգտագործելու ակնհայտ եղանակ չէ: 2001 թվականին, ոչ ակնհայտության փորձաքննությունից

հետո, բրիտանացի գյուղատնտես Զիերոն Լոյդ արտոնագիր ստացավ մի քանի երկրներում իր՝ «Ուրնակ եւ էներգիա» բջջային հեռախոսի լիցքավորման էկոլոգիապես մաքուր սարքի համար:

Ե՞րբ է գյուղն արտոնագրվում

Գյուղն արտոնագրման ներկայացնելու կամ չներկայացնելու մասին որոշում կայացնելու ժամանակ առաջինը, որ գյուղատնտեսները պետք է անեն, իրենց գյուղի՝ վերը նշված արտոնագրատունակության պայմաններին համապատասխանության ստուգումն է:

Նաջորդը, գյուղատնտեսները պետք է պարզեն, թե որքանով են այլ անձինք հետաքրքրված իրենց գյուղերով, եւ արդյո՞ք սպառողները կցանկանան գնել դրանք: Արտոնագրման գործընթացը կարող է երկար եւ ծախսատար լինել, ուստի գյուղատնտեսները պետք է համոզված լինեն, որ արտոնագիր ստանալուց հետո կկարողանան վաճառել իրենց գյուղերը եւ փակել արտոնագրման ու արտադրության ծախսերը:

Նիշեք, որ նորությունը արտոնագիր ստանալու պայմաններից մեկն է: Գիտական մրցույթներին և գյուղերի ցուցահանդեսներին մասնակցելը կարող է լավ հիմք ծառայել ձեր գյուղի պահանջարկը պարզելու համար: Այնուամենայնիվ, մինչև արտոնագրի համար դիմելը, գյուղը հանրությանը և մամուլին մարտչելի դարձնելը կարող է խանգարել մի քանի երկրներում արտոնագրառունակության նորության պահանջը բավարարելուն:

Երբ Ձեր գյուղը պատրաստ է, ուսումնասիրեք ձեր պոտենցիալ շուկան: Արդյո՞ք որևէ մեկը կարող է հեղափոխված լինել Ձեր գյուղը մեծ մասշտաբով գնելու մեջ: Եթե կարծում եք, որ այս հարցի պատասխանը «այո» է, ապա մանրամասնորեն ծանրութեթե արեք, թե ինչ հետեւանքների կհանգեցնի մինչև արտոնագրային պահպանության դիմելը Ձեր գիտելիքներով այլոց հետ կիսվելը:

Նիշեք, որ արտոնագրի համար դիմելու նախնական գինը համեմատաբար ցածր է (այն աճում է Ձեր հայրն արտոնագրման փարբեր ընթացակարգերով անցնելու հետ միասին): Նենց որ Դուք դիմում եք արտոնագրի համար, կարող եք հանգիստ խղճով մասնակցել րոնավաճառների և ցուցահանդեսների՝ Ձեր գյուղի մասին րեղեկացնելով հանրությանը:

Քանի դեռ Ձեր արտոնագրի հայրը քննության է ենթարկվում, Դուք հնարավորություն ունեք պարզելու, թե, արդյոք, Ձեր գյուրն այնքան կիրառելի՞ է, որքան Դուք էիք կարծում: Եթե Ձեր գյուղը հաջողված է, ապա կուրախանաք, որ դրա պահպանության առաջին քայլերն արդեն ձեռնարկել եք: Իսկ եթե Ձեր գյուղը ոչ որի չի հեղափոքրում, կարող եք խուսափել հեղագայում արտոնագրային գումարներ վճարելուց՝ Ձեր գյուղի հայրը կասեցնելով:

Քանի դեռ սպասում եք արտոնագրի րրամադրմանը, կարող եք Ձեր գյուղի վրա դրոշմել «ժամանակավոր պահպանություն» նշանը: Բացի այն, որ դրանով Դուք նախագգուշացնում եք ուրիշներին, որ քայլեր եք ձեռնարկել Ձեր գյուղի պահպանության համար, «ժամանակավոր պահպանություն» նշանը Ձեր գյուրն ավելի գրավիչ կդարձնի պոտենցիալ ներդրողների և գնորդների համար, ովքեր այն կդիտեն որպես «ժամանակակից» րեխնոլոգիա: Երբ արտոնագիրը րրամադրվում է, «ժամանակավոր պահպանություն» գրությունը կարող է փոխարինվել սրացած արտոնագրի համարով: Այնուամենայնիվ, հիշեք, որ «ժամանակավոր պահպանություն» գրությունն օգրագործելն ապօրինի է, եթե Դուք արտոնագրի հայր չեք ներկայացրել:

Ի՞նչ կլինի, եթե գյուրն արտոնագրված չէ

Այն գյուրերը, որոնք արտոնագրված չեն, կարող են կրկնօրինակվել, վաճառվել կամ փարածվել ցանկացած անձի կողմից: Սա նշանակում է, որ առանց արտոնագրի գյուրարարները կարող են կորցնել այն գումարը, որը նրանք կարող էին վաստակել իրենց գյուրերով: Եթե գյուրերը հաջողված են եւ շափերն են ցանկանում գնել դրանք, ոչինչ չի կարող խանգարել կրկնօրինակող ընկերություններին վաճառելու նույն գյուրը: Այսպիսի մրցակցությունը կնվազեցնի այն վաճառքն ու եկամուտները, որոնք գյուրարարները կարող էին ունենալ իրենց գյուրերից:

Բացի այդ, առանց արտոնագրի դժվար կլինի գյուրի լիցենզիա փայ ներդրողներին, արտադրողներին կամ փարածողներին:

Սա նշանակում է, որ, եթե գյուրարարները ցանկանում են իրենց չլիցենզավորված գյուրերից եկամուտ ստանալ, ապա իրենք պետք է հոգ փանեն բոլոր ներդրումների, արտադրության, փարածման եւ վաճառքի համար: Սա դյուրին խնդիր չէ:

Նաճախ նաեւ պատահում է այնպես, որ, երբ գյուրարարները չեն արտոնագրում իրենց գյուրերը կամ չեն բացահայտում դրանք հանրությանը, ապա մեկ այլ վայրում մեկ ուրիշ գյուրարար ստեղծում է նույն գյուրը եւ արտոնագրում այն: Այս դեպքում նույնպես առաջին գյուրարարը որեւէ օգուտ կամ ֆինանսական եկամուտ չի ստանա այդ գյուրի վաճառքից:

Վերջապես, ինչպես արդեն րեսանք, երբ գյուրարարները չեն արտոնագրում իրենց գյուրերը, այն նոր գիտելիքը կամ տեխնոլոգիական տեղեկությունը, որն ընկած է կոնկրետ այդ գյուրի հիմքում, երբեմն ավելի լայն փարածում չի ստանում: Որոշ դեպքերում դա կարող է դանդաղեցնել գիտատեխնիկական առաջընթացը՝ այն կարելու տեղեկության հասանելիության հնարավորությունները սահմանափակելու պատճառով, որոնք կարող էին օգտագործվել այլ գիտնականների եւ գյուրարարների կողմից:

Գյուլիի նկարագիրը. հացահատիկի բազմակի անգամ փակվող պուփեր

1930-ականներին նախաճաշի համար մանրացված ձավարեղենը մեծ ճանաչում գտավ ամերիկացի երեխաների շրջանում: Չնայած կար փարբեր փեսքի եւ համի ձավարեղեն, դրանք բոլորը միանման պուփերում էին փաթեթավորված: Տուփերի վերելի մասերը երկու թելիկներ ունեին, որոնք իրար էին սոսնձված: Տուփերը բացելուց հետո դժվար էր դրանք նորից փակել այնպես, որ պուփը բացելուց հետո որոշ ժամանակ անց մնացած ձավարեղենը չփչանար:

Մերի Սպիթը նախաճաշին թարմ ձավարեղեն էր վայելում, սակայն նեղվում էր, որ պուփը բացելուց շատ չանցած հնանում էր: 1946 թվականին, երբ նա ընդամենը ութ փարեկան էր, սկսեց գործիքների մի փոքրիկ պուփով եւ հացահատիկի պուփի թելիկներով փորձեր կատարել: Նա ցանկանում էր պուփի թելիկները բացելուց հետո նորից փակել, որպեսզի թարմ պահի ձավարեղենը: Շատ փորձերից հետո նրան հաջողվեց դա. թելիկներից մեկի վրա ապամիկ կտրելով մարցրեց մյուս թելիկի վրա բացված ճեղքի մեջ:

Երկար փորձերից Մերին իր ձավարեղենը եւ թխվածքները թարմ էր պահում պուփերի թելիկները զգուշորեն բացելով եւ դրանց այնպիսի փեսք փալով, որ հեփազայում դրանք նորից հեշտորեն բացվեին ու փակվեին: Դժբախտաբար, ոչ Մերին, ոչ էլ նրա ծնողները չէին գիտակցում, որ նրա գաղափարը գյուլ էր, հեփաբար, երբեւէ չմտածեցին այն արտոնագրելու մասին: 1960-ականներին ձավարեղեն արտադրող ընկերությունները, Մերիից անկախ, ստեղծեցին բացվող-փակվող պուփեր՝ թելիկներին փալով նմանափայ ապամիկ-ճեղք ձելը, որը Մերին ստեղծել էր դրանից ավելի քան 14 փարի առաջ: Այսօր բազմակի անգամ փակվող այդպիսի պուփեր կարելի է փեսնել պուփերով փաթեթավորողների մեծ մասի մոտ:

Քանի որ Մերին չարտոնագրեց իր գյուլը, նա իր գաղափարից որեւէ եկամուտ չստացավ: Իրականում, գրեթե ոչ ոք չգիտի, որ նա էր բազմակի անգամ փակվող պուփերի գյուլարարը, որոնք նրանք օգտագործում են ամեն օր: Եվ քանի որ նա իր գաղափարը չարտոնագրեց կամ չբացահայտեց, բոլորը ստիպված էին երկար փորձերից հնացած ձավարեղեն ուտել, մինչեւ որ դրանք արտադրող ընկերություններն իրենք գտնեին լուծումը:

Արդյո՞ք արտոնագրված գյուտերը պահպանվում են ամբողջ աշխարհում

Արտոնագրային պահպանությունը գործում է միայն արտոնագիրը պրամադրող երկրում: Օրինակ, եթե Ձեզ արտոնագիր է փրվել Ա երկրում, Ձեր գյուտը Բ երկրում չի պահպանվում, հետևաբար, Բ երկրում ցանկացած ոք կարող է կրկնօրինակել, օգտագործել, փարածել եւ վաճառել Ձեր գյուտն առանց Ձեր թույլտվության: Ձեր գյուտը Բ երկրում պահպանելու համար Ձեզ անհրաժեշտ է Բ երկրի պետական արտոնագիր ունենալ:

Այնպիսի գյուտերը, ինչպիսիք են օդանավերը եւ ինտերնետը, ավելի են փոքրացրել մեր աշխարհը: Այժմ մարդիկ աշխարհով մեկ ճամփորդում են ավելի արագ եւ հեշտ: Ահա թե ինչու գյուտարարները չպետք է բավարարվեն իրենց գաղափարները միայն մեկ երկրում պահպանելով:

Արտոնագրի ձեռքբերումը կարող է երկար եւ թանկ գործընթաց լինել: Բարեբախտաբար, 1970 թվականին մի շարք երկրներ որոշեցին արտոնագրերի պահպանության գործընթացն աշխարհով մեկ հեշտացնել՝ ստեղծելով «Արտոնագրային համագործակցության մասին» պայմանագիրը (**ԱՏՊ, PCT**): Շնորհիվ ԱՏՊ-ի, գյուտարարները կարող են միայն մեկ միջազգային հայտ ներկայացնել, որը վավերական է Պայմանագրի անդամ ցանկացած կամ բոլոր՝ 120-ից ավելի պետություններում: Գյուտարարներն իրենք կարող են որոշել՝ արտոնագրի հայտ ներկայացնել այդ բոլոր երկրներում, թե ընտրել կոնկրետ երկրների խումբ: Միայն ԱՏՊ անդամ պետության քաղաքացի կամ մշտական բնակության իրավունք ունեցող գյուտարարները կարող են օգտագործել միջազգային արտոնագրային հայտ ներկայացնելու այս պարզեցված համակարգը: ԱՏՊ անդամ պետությունների ցանկը կարելի է գտնել <http://www.wipo.int/treaties/en/documents/pdf/pct.pdf> կայքում:

Մտածիր այդ մասին.

Ձեր երկիրը ԱՆՊ անդամ է: Եթե այո, ապա կարող եք Ձեր գյուրի համար միջազգային արտոնագրային հայր ներկայացնել:

ԱՆՊ ընթացակարգով միջազգային արտոնագրային հայր ներկայացնելու մեկ այլ առավելությունը **միջազգային որոնման զեկուցագիրն է** եւ գրավոր կարծիքը: Գյուրարարները ստանում են այս փաստաթղթերը՝ միջազգային արտոնագրի համար իրենց դիմումը հանձնելուց մոտ չորս ամիս անց: Ջեկուցագիրը եւ գրավոր կարծիքը շար օգտակար են, որովհետեւ դրանք ավելի լավ պատասխան են տալիս այն հարցին, թե, արդյոք, տվյալ գյուրը համապատասխանում է նորարարության եւ գյուրարարական աստիճանի պահանջներին, որպեսզի արտոնագիր ստանան իրենց ընտրած բոլոր երկրներում: Եթե զեկուցագիրը եւ գրավոր կարծիքը բացասական են, գյուրարարը կարող է օգտագործել դրանցում եղած տեղեկատվությունը գյուրը բարելավելու կամ ձևափոխելու համար, որպեսզի այն բավարարի նորարարության եւ գյուրարարական աստիճանի պայմաններին: Գյուրարարը նաև կարող է որոշում կայացնել գյուրը այդ մակարդակի վրա թողնելու մասին, նախքան գյուրի համար տարբեր արտոնագրային հայրերի վճարումներ կատարելը, քանի որ, միեւնույնն է, արտոնագիր չի շնորհվելու:

Մտավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպությունը (**ՄՄՏԿ**) Ժնևում (Շվեյցարիա) կառավարում է ԱՆՊ-ը և ամեն տարի հազարավոր հայրեր է ստանում աշխարհի տարբեր երկրների գյուրարարներից:

Փ ա ս ր է.

26 փարինների ընթացքում (1978-2004), ՄՍՏԿ-ն ստացել է մեկ միլիոն միջազգային արտոնագրային հայտ:

1,000.000

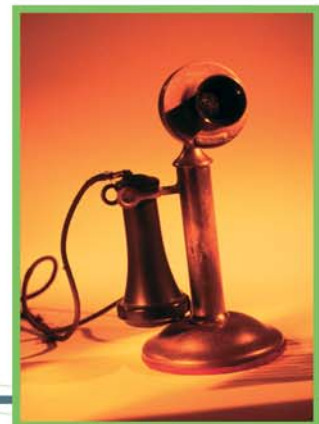
Միևնույն գյուրի համար կարո՞ղ են տարբեր գյուրարարներ լինել

Ամբողջ աշխարհում մարդիկ ունեն միանման կարիքներ եւ խնդիրներ, որոնց համար փորձում են լուծումներ գտնել: Ներեւաբար, բնական է, որ միաժամանակ նույնիսկ նույնատիպ գյուրեր արվեն երկրագնդի տարբեր մասերում:

Մեր ժամանակներում, արտոնագրային փաստաթուղթը մատնանշում է իսկական գյուրարարին: Ուստի կարելի է, որ գյուրարարները հնարավորինս շուր արտոնագրեն իրենց գյուրը, եթե ցանկանում են վստահ լինել, որ իրենք կճանաչվեն որպես իրենց գյուրերի հեղինակներ:

Փ ա ս ր է.

Ալեքսանդր Գրեհեմ Բելը 1987թ. փետրվարի 14-ին միայն մի քանի ժամ շուր դիմեց հեռախոսի արտոնագիր ստանալու համար, նախքան Էլիշա Գրեյ անունով մեկ այլ գյուրարար նույնպես կհանձներ իր հայտը հեռախոսի գյուրի համար: Եթե Բելը մեկ օր ավելի սպասեր արտոնագրի հայտի համար, Էլիշա Գրեյն այսօր կհամարվեր հեռախոսի հնարողը:

Արտոնագրերը տեղեկատվության հրաշալի աղբյուր են

Ինչպես տեսանք վերևում, գյուտարարներն իրենց արտոնագրային հայտերում պետք է մանրամասն տեղեկատվություն ներկայացնեն իրենց գյուտերի մասին: Արտոնագրային հայտերը հանրամատչելի փաստաթղթեր են, որոնք ցանկացած անձ կարող է կարդալ և սովորել:

Երկրներն ունեն արտոնագրային գրադարաններ, ուր ցանկացած անձ կարող է տեղեկատվություն որոնել տվյալ երկրի կառավարության կողմից տրված բոլոր արտոնագրերի մասին:

Ինտերնետի շնորհիվ այս տեղեկատվության մեծ մասն այժմ մատչելի է ազգային արտոնագրային շատ գրասենյակների ինտերնետային կայքերում:

Գյուտարարները հետազոտում են արտոնագրային փաստաթղթերը, որպեսզի ավելացնեն իրենց բնագավառում տեխնոլոգիական վերջին զարգացումների մասին ստացած գիտելիքները և ոգեշնչվեն իրենց նոր գյուտերով: Ներդրողներն ու կազմակերպությունները, որոնք նոր արտադրատեսակներ են փնտրում ներդրումներ կատարելու նպատակով, նույնպես կարող են արտոնագրային փաստաթղթերը:

Գյուտի նկարագրություն. շիկացող էլեկտրական լամպ

Թոմաս Էդիսոնը՝ հռչակավոր ամերիկացի գյուտարարը, ով ավելի քան 1000 արտոնագրի հայտ է ներկայացրել, նույնպես գնել է այլ գյուտարարներին պատկանող հեղինակային իրավունքներ:

Երկու կանադացի ընկերներ՝ Նենրի Վուդվորդը և Մաթյու Էվանսը, 1874թ. հուլիսի 24-ին արտոնագրեցին շիկացող էլեկտրական լամպը: Ներագայում նրանք համաձայնեցին վաճառել իրենց հեղինակային իրավունքը Թոմաս Էդիսոնին, ով այդ ժամանակ աշխատում էր նմանատիպ գյուտի վրա:

Էդիսոնը հազարավոր փորձեր կատարեց, նախքան կրարելավել էլեկտրական լամպը: Նա այդ արեց՝ օգտագործելով ավելի ցածր էլեկտրական հոսանք, ավելի փոքր չափսի ածխացված մանրաթել և լամպի ներսում ավելի հուսալի վակուում: 1879 թ. Էդիսոնը աշխարհին ցույց տվեց իր շիկացող էլեկտրական լամպը:

ԱՆՊ պաշտոնաթերթը

Յուրաքանչյուր շաբաթ ՄՄՏԿ-ն ավյալ շաբաթվա ընթացքում հրատարակված միջազգային արտոնագրային բոլոր հայտերի պաշտոնաթերթ է հրատարակում: Ի դեպ, կարող եք որոնել այդ պաշտոնաթերթն on-line և փեսնել բոլոր ԱՆՊ հայտերի առաջին էջերը:

Այս էջը բազմազան փեղեկություն է պարունակում, ինչպես, օրինակ, միջազգային հրատարակության համարը (միշտ սկսվում է WO փառերով), գյուփի անվանումը, գյուփարարի անունը և հասցեն, ինչպես նաև մի կարճ նկարագիր, իսկ երբեմն էլ՝ գյուփի զծագիրը:

The screenshot shows the WIPO International Patent Applications search page. The header includes the WIPO logo and 'IP SERVICES'. The main content area is titled 'International Patent Applications' and features an 'Advanced Search' section. Below this, there are search options for 'Date' (All, Week of: 07/06/2007) and 'Search' (Front Page, Full Text). A search input field is present, with an example query: 'et/needle or et/syringe andnot (sev^ or thread) or WO/2005/012345 or PCT/US2004/012345'. There are also 'Display Options' for sorting results (Chronologically, By Relevance) and showing results per page (25). A table header is visible with columns: Pub. No., Title, Pub. Date, Int. Class, App. Num., Inventor, Applicant, Abstract, Image.

Խաղ - ԱՆՊ դեպրեկտիվ

Ներելիք այս հղումին եւ օգտագործիր ՄՍՏԿ on-line ԱՆՊ պաշտոնաթերթի որոնման ֆունկցիան հերելյալ հարցերին պատասխանելու համար.

<http://www.wipo.int/pctdb/en/search-adv.jsp>

Նուշում.

Նախքան սկսելը

- ◆ ընտրելք վերելում «all» շաբաթները
- ◆ բացելք ներքելում «display options» եւ նշելք «image», «abstract» եւ «first inventor» քուվելքը

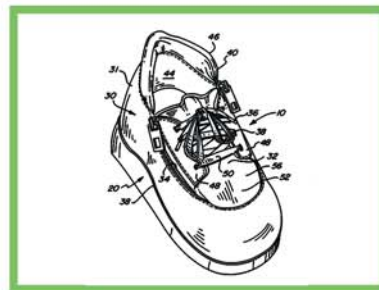
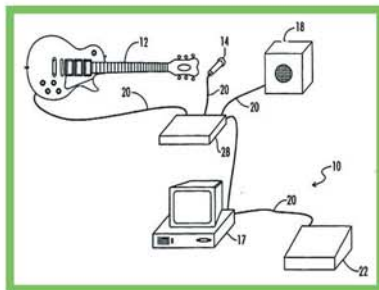
Փնտրելու ընթացքում

- ◆ գրելք ձեր փնտրումը՝ օգտագործելով «and»-ով միացաձ գանազան բառեր

(1) Գրելք WO համարը՝

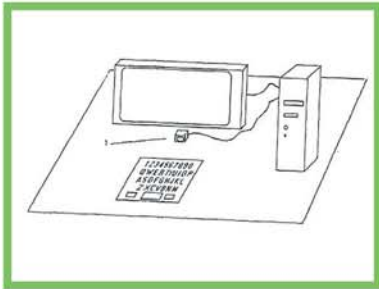
ա) Gibson Musical Instruments-ի կողմից հայտնագործվաձ թվային կիթառի համար

բ) Ջեֆրի Սիլվերմանի կողմից հայտնագործվաձ թափանցիկ ներքաններով մանկական կոշիկի համար

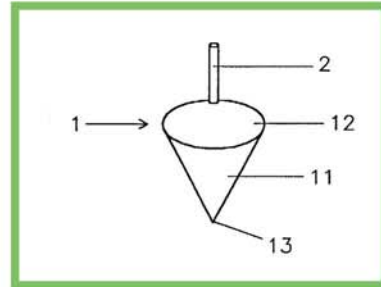

*Պատասխանները քես էջ 59

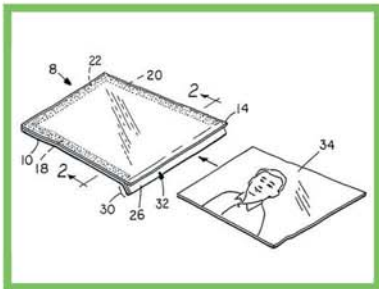
գ) Թուրքիայում հայտնագործված առանց լարի սրեղնաշարի համար

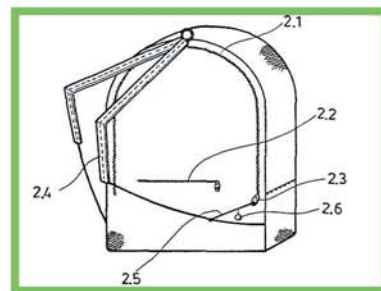
դ) Բրազիլիայից քաղցր խաղալիքի համար

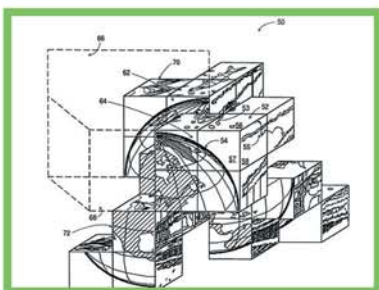
ե) Նոր Զելանդիայից անհատականացված բացիկի համար

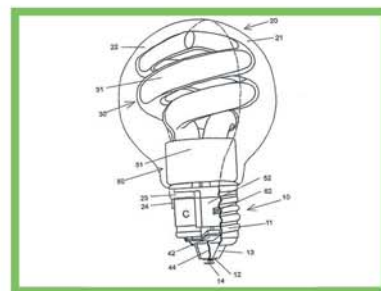
զ) Նարավային Կորեայից գողություն կանխող պարկի համար

է) Ռուսական գլուխկոտրուկի համար

ը) Գերմանիայից էներգիա խնայող լամպի համար

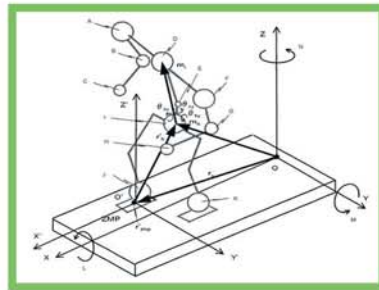
(2) Որոշ ապրանքներ այնքան նոր փարրեր ունեն, որ կարող են մի քանի արտոնագիր ստանալ: Այսպիսին է Sony-ի կողմից հայտնագործված հումանոիդ ռոբոտի՝ Քրայոյի դեպքը:

Կարո՞ղ եք գտնել Քրայոյի հետևյալ մասերի WO համարները.

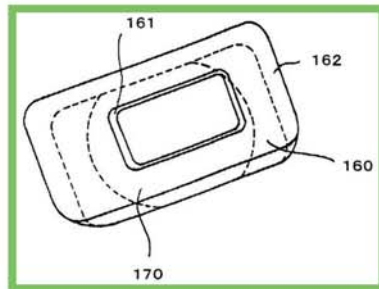

Լուսանկարը՝ Sony-ի

ա) երկուբնանի փեղաշարժում

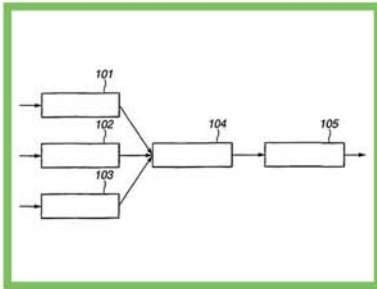

բ) ուրբ, որը հնարավոր է դարձնում նրա քայլերը անհարթ մակերևույթի վրայով

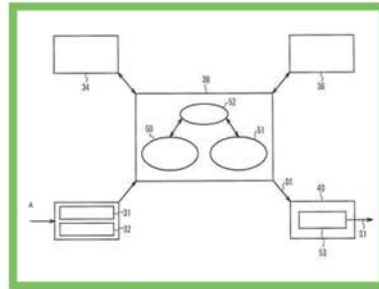

Քրայոյի ընդունակությունը՝

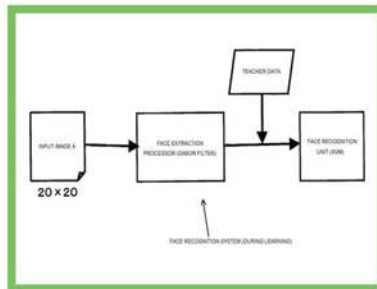
գ) ճանաչել ձայնը

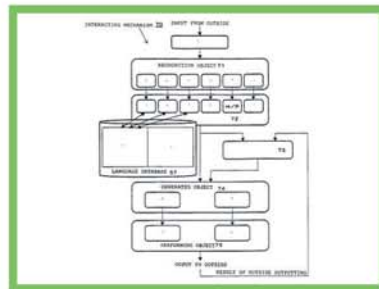
ե) գրուցել օգտագործողի հետք

դ) ճանաչել դեմքը

զ) ցուցադրել զգացմունք

ԴԱՐՉԻՐ

«Միշտ լսեք երեխաներին... նրանք կարող են այնպիսի գաղափարներ ունենալ, որոնց մասին մենք երբեք չենք մտածել»:

- Ալեքսանդր Գ. Բել

Կինոնկարները սիրում են պարկերել գյուրարարներին որպես ցնորվածների: Իրականում, առանձնահատկությունները, որոնք բնորոշ են գյուրարարներին՝ սրեղծագործելու ունակությունը, հեղափոխականությունը և հասարակականությունն է: Ուրեմն, զարմանալի չէ, որ ցանկացած մարդ կարող է լինել գյուրարար՝ անկախ փարիքից, ռասայից կամ ազգությունից:

«2003 Enterprise Olympics»-ում ՄՄՏԿ ոսկե մեդալի մրցանակակիր Նոր Զելանդիայի թիմային հաղթողները իրենց Բրայլի մենյուի գյուրի համար

Շար հավանական է հարկապես երիտասարդները գյուրարար դառնան: Սկսնակ երիտասարդները կարող են նույնքան փաղանդավոր և սրեղծագործող լինել, որքան մեծահասակները: Ի հավելումն դրա, նրանք հաճախ օժտված են ավելի համարձակ մտքերով և ոգեւորությամբ, քան փարեց մարդիկ: Այսօրվա երիտասարդներն են, որ քարելավելու են մեր ապագա աշխարհը:

Նիմա, երբ ավելին գիտես գյուրերի և արտոնագրերի մասին, պարրասար ես դառնալ գյուրարար: Գյուրարարության գործընթացը հասկանալով դու կարող ես հաճույք ստանալ գյուրի մտահաղացումից և խուսափել որոշակի խնդիրներից: Ներելիր գյուրի այս ուղեցույցին.

ԳՅՈՒՄԱՐԱՐ

(1) Որոշիր կարիքը կամ հիմնախնդիրը

Գյուտարար դառնալու համար առաջին հերթին անհրաժեշտ է ինչ-որ նոր բանի մրահղացում, ոգեշնչում:

Քեզ պե՞տք է ավելի լավ արտադրանք, քան այն, ինչ կարող ես գտնել շուկայում:
Նայարնագործիր այն:

Կարո՞ղ ես մրաժել ինչ-որ բան, որն ավելի կհեշտացնե՞ր այդ գործը քո կամ որեւէ մեկի համար, որին ճանաչում ես: Նայարնագործիր այն:

Երիտասարդ գյուտարարի նկարագրություն. Սերջիո Մեզա, Էդուարդո Գոնչալվեզ եւ Ալեխանդրո Մաուրերիա

Չիլիի այս երիտասարդ եւ պարանի գյուտարարները ցանկանում էին իրենց երկրի չորային հյուսիսային մասի համար ավելի շար թարմ ջուր ստանալու առավել հեշտ, էժան ու շրջակա միջավայրի համար անվնաս միջոց գտնել: Բազմաթիվ փորձերից հետո նրանք կարողացան ստեղծել ծովի ջրի աղազերծման նոր մեթոդ՝ արեգակնային էներգիայի օգտագործմամբ:

2004թ. նրանց ծրագիրը զարմացրեց իրենց ազգային EXPLORA_CONICYT գիտաժողովի դարավորներին: Նիմա երիտասարդ գյուտարարները իրենց գյուտը գործի են դրել՝ ավելի մեծ մասշտաբով, որը հնարավորություն է տալիս արտադրել ավելի շար ջուր ավելի քիչ ժամանակում: Աշակերտները ցանկանում են սովորեցնել հյուսիսային Չիլիի բնակիչներին օգտագործել իրենց գյուտը, որպեսզի նրանք կարողանան արտադրել ավելի շար աղազերծված ջուր՝ խմելու եւ հացահատիկ աճեցնելու նպատակով:

Լուսանկարը՝ CONICYT Chile-ի

(2) Կատարիչի հեղափոխություն

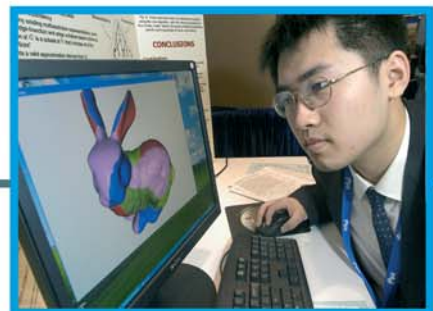
Անհրաժեշտությունը կամ հիմնախնդիրը որոշելուց եւ այն լուծելու նպատակով օգտակար գյուրի մասին մտածելուց հետո, ժամանակն է սկսել հեղափոխությունը: Գորիչ այն ամենը, որ անհրաժեշտ է իմանալ ձեր գաղափարին առնչվող գիտության եւ տեխնոլոգիայի վերաբերյալ:

Դասագրքերը չեն պարունակում այն ողջ տեղեկատվությունը, որն անհրաժեշտ է բո հեղափոխության համար: Գորիչ լրացուցիչ, ավելի հարկանշական տեղեկատվության աղբյուրներ տեղի գրադարանում եւ ինտերնետում: Մի՛ ամաչիր խորհուրդ հարցնել ուսուցիչներից եւ գրադարանավարներից:

Գյուրարարի նկարագրություն. Յանչեն Յգյու

Տասնինը տարեկան Յանչեն Յգյուն Չինաստանից ցանկանում էր ստեղծել ավելի արագագործ եւ բարձրորակ եռաչափ համակարգչային գրաֆիկա: Նա ցանկանում էր բարելավել մանրամասները եւ կրճատել այդ նկարները ստեղծելու համար պահանջվող ժամանակը: Իր նպատակին հասնելու համար Յգյուն ստիպված էր չափազանց շատ սովորել մաթեմատիկա եւ համակարգչային ծրագրավորում: Նա հասկացել էր, որ դրանք կարելու գործիքներ են, որոնք կօգնեն իր նպատակին հասնելու գործում:

Յգյուի ջանքերը փոխհատուցվեցին. 2004թ. նա Intel International Science and Engineering պոնավաճառում շահեց առաջին երեք մրցանակներից մեկը (50,000 ԱՄՆ դոլար եւ բարձր գործառնության համակարգիչ): Յգյուի նախագծած մեթոդը կարող է օգտագործվել 3-D խաղերի, վիրտուալ իրականության, բժշկական վիզուալիզացիայի համակարգերում եւ թռիչքի նմանակիչներում:

Լուսանկարը՝ Intel Corporation-ի

(3) Կարարի փորձեր եւ միտքը բաց պահիր

«Ես անհաջողություն չեմ կրել: Ես գրել եմ 10,000 ձեռ, որոնք պիտանի չեն»:

«Նեց նրա համար, որ ինչ-որ բան այնպես չէ, ինչպես պլանավորել ես, որ անի, դեռ չի նշանակում, որ այն պիտանի չէ»:

- Թոմաս Ալվա Էդիսոն

Երբ արդեն կարարել ես հետազոտությունը, սկսիր փորձեր կարարել եւ հարմարեցնել քո գյուրը, մինչեւ որ այն աշխարհի ինչպես պետք է: Նիշիր, պետք է գրառումներ կարարել քո փորձերի նկարագրությունների, նկարների եւ վերջնական գյուրի մասին:

Կարեւոր է համբերարար եւ հասարակամ լինել: Մի հուսահարվիր, եթե սկզբում հաջողության չհասնես: Նիշիր, որ շար գյուրարարներ բազմիցս ձախողվել են, նախքան վերջապես ցանկալի արդյունքին հասնելը:

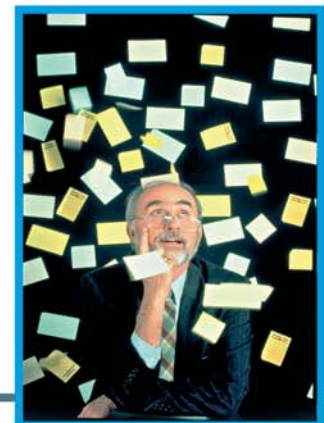
Նիշիր նաեւ միտքը բաց պահել այս փուլում: «Միայն» փորձերը կարող են գերազանց եւ անսպասելի օգուրներ բերել: Եթե փորձը ձախողվում է, արդյունքին նայիր այլ աչքերով. Կարո՞ղ ես գրնել մեկ այլ կիրառում այդ «ձախողված» արդյունքի համար:

Գյուրի նկարագրություն. Post-It Notes

1968 թ. դոկտոր Սպենսեր Միլվերը, 3M ընկերության հեղափոխող գիտնականը, փորձեց ավելի որակյալ սոսինձ ստեղծել ընկերության մածուցիկ երիզների համար: Ավելի լավ սոսինձ ստանալու փոխարեն, նրա փորձերի վերջում չափազանց թույլ սոսինձ ստացվեց: Այս թույլ սոսինձը, այնուամենայնիվ, առանձնահատուկ էր, քանի որ այն հնարավոր էր մեկ անգամից ավելի օգտագործել եւ կաշուն նստվածք չէր թողնում, երբ հեռացնում էին մակերեսային վրայից: 1970 թ. Միլվերը որոշեց արտոնագրել այդ յուրահատուկ սոսինձը, չնայած դեռ վստահ չէր, թե ինչ է անելու դրա հետ:

Չորս տարի անց, Արտ Ֆրայը՝ Միլվերի գործընկերներից մեկը, գտավ այդ «ձախողված» փորձի հետեւանքով ստացված թույլ սոսինձի գործածության կարարյալ ձևը: Ֆրայը հոգնել էր իր շարականների գրքից անընդհար ընկնող թղթի կտոր- էջանիշերից: Մի օր Ֆրայը մտածեց, որ Միլվերի թույլ սոսինձը գուցե օգնի էջանիշը պահել ընկնելուց, միեւնույն ժամանակ թույլ պատվ այն հեշտությամբ հեռացնել, առանց գիրքը վնասելու: Եվ չսխալվեց:

Կարճ ժամանակ անց սկսվեց այսօր մեզ հայտնի Post-It... կաշուն թերթիկների արտադրությունը: Այդ թերթիկներն այժմ աշխարհով մեկ օգտագործվում են միլիոնավոր մարդկանց կողմից, բայց դրանք երբեք գոյություն չէին ունենա, եթե մի գյուրարար չհասկանար, որ ձախողված փորձի արդյունքները մի գեղեցիկ օր կարող են անսպասելի օգտագործվել:

Լուսանկարը՝ 3M-ի

(4) Դիմիր արտոնագրի համար

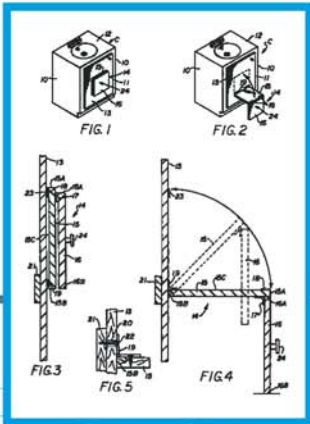
Ինչպես արդեն տեսանք, արտոնագրի համար դիմելու գործընթացը կարող է երկարատև եւ բարդ լինել, բազմաթիվ գյուրարարներ իրավաբաններ են վարձում այս փուլում իրենց օգնելու համար: Մի վիսարվիր դրանից: Շատ օրինակներ կան, երբ երիտասարդները հաջողությամբ արտոնագրեր են ստացել իրենց գյուրերի համար: Նիշիր, թե քո գյուրի արտոնագրային պաշտպանության դեպքում ինչպիսի օգուտներ կունենաս եւ ինչի կհանգեցնեն ռիսկերը՝ չարտոնագրելու դեպքում:

Երբ արդեն ունես աշխատող գյուլ, ինտերնետում փնտրիր, արդյո՞ք կան ուրիշ մարդիկ, ովքեր նմանապիպ գյուլ են արել: Կարող ես փնտրել՝ օգտագործելով քո երկրի արտոնագրային գրասենյակի կայքը, ԱՄՊ-ի պաշտոնաթերթը կամ էլ ինտերնետի որոնման որևէ նորմալ կայք: Եթե վստահ ես, որ քո գյուլը բավարարում է արտոնագրաունակության երեք պայմանները եւ կարող է փող բերել շուկայում, խորհրդակցիր արտոնագրային իրավաբանի հետ եւ դիմիր արտոնագրի համար:

Երիտասարդ գյուլարարի նկարագրություն. Ջենի Լուու

Երբ դեռ բավականին փոքր էր, Ջենի Լուուն օգտվում էր պլաստմասե ոտնակով աթոռակից, որ հասնի լոգասենյակի լվացարանին: Չնայած իր օգտակարությանը, աթոռակն այնքան էլ հասարարուն չէր եւ մեծ տեղ էր զբաղեցնում փոքրիկ լոգասենյակում: Երբեմն էլ Ջենիի հայրը կոտրում էր աթոռակը, երբ սխալմամբ ոտքը դնում էր վրան: Դեռ մանկապարտեզում Ջենին որոշեց լուծել այդ խնդիրը: Տեղի երկաթեղենի պահեստից վերցնելով փայտ, պրուտակներ, ծխնիներ եւ մագնիսներ, նա սրեղծեց ծավվող աթոռակ. Աթոռակը բացվում էր՝ հնարավորություն տալով Ջենիին եւ նրա քրոջը հասնել լվացարանին, իսկ ավարտելուց հետո կարող էին նորից ծալել աթոռակն այնպես, որ այն մեծ փարածություն չէր զբաղեցնում փոքրիկ լոգասենյակում:

Տեղական գյուլարարների ասոցիացիայի անդամ ընկերները հորդորեցին Ջենիին իրավաբան վարձել եւ արտոնագրի հայտ ներկայացնել: Իրավաբանը օգնեց Ջենիին արտոնագրային հայտի ներկայացման գործում (ներառյալ մանկական աթոռակի գծանկարն ու համառոտ նկարագրությունը կազմելը): 1992թ. 11 փարեկան հասակում Ջենին ստացավ ԱՄՆ #5,094,515 արտոնագիրը իր «Ծավվող ոտնակ պահարանների դռների համար» գյուլի շնորհիվ:

Լուսանկարը՝ USPTO-ի

(5) Մտեր մրցակցության մեջ

Գիտական կամ գյուտարարական մրցակցության մեջ մրմնելը հիանալի ձեւ է պոնտենցիալ ներդրողներին եւ սպառողներին քո գյուտը ցույց տալու համար: Նարցրու քնական գիտությունների քո ուսուցչին տեղական կամ ազգային մրցությունների մասին:

Եթե հաջողություն ունեցար այդ մրցությունում, թեկնածությունդ կառաջադրվի քո գյուտը միջազգային որեւէ մրցություն ցուցադրելու համար: Այդ մրցությունը քեզ հնարավորություն կտան ճամփորդել այլ երկրներ եւ հանդիպել քեզ հասակակից գյուտարարների հետ:

Միջազգային մրցությունում երիտասարդ գյուտարարները շահել են դրամական պարգեւներ, ստացել են թոշակներ, կրթաթոշակներ եւ հետագա ճամփորդության հնարավորություններ: ՄՄՆԿ-ն նույնպես ոսկե մեդալներով է պարգեւատրում երիտասարդ գյուտարարներին ամբողջ աշխարհում տեղի ունեցող միջոցառումների ժամանակ:

Նիշիր, այնուամենայնիվ, որ մրցությունն ավելի շատ սովորելու, քան հաղթելու համար են: Գյուտարարության գործընթացի հետազոտական եւ փորձարարական աստիճանները քեզ չափազանց շատ բան կսովորեցնեն քո գյուտի առարկայի մասին: Մրցութին մասնակցելը քեզ կտա նաեւ հաղորդակցմանն անհրաժեշտ հմտություններ: Սովորաբար, պահանջվում է, որ գյուտի մասին տեղեկատվությունը մրցութին ներկայացվի գրավոր: Դու պետք է նաեւ մրցութի ժամանակ դատավորներին բացատրես եւ ցուցադրես քո գյուտը: Մրցութի ընթացքում այլ մարդկանց հետ քո գյուտի մասին զրույցները քեզ կօգնեն հետագայում, երբ որոշես վաճառել այն: Մրցությունը հնարավորություն են տալիս նաեւ իմանալ, թե ինչպես են ուրիշներն ընկալում քո գյուտը, եւ թե անհրաժեշտության դեպքում ինչպես կարող ես այն դարձնել ավելի հետաքրքիր:

Քո գյուպը մրցութի ներկայացնելու մասին միպքն անգամ կարող է սարսափելի թվալ, սակայն իրականում շար երպասարդ գյուպարարներ անմոռաց հիշողություններ ունեն այն մրցությունների մասին, որոնց մասնակցել են: Ներպքրքրված մեծահասակ եւ համամիպ երիպասարդ գյուպարարների հեպ քեզ հուզող եւ լուծման կարիք ունեցող հիմնախնդրի մասին գրուցելու համար, իսկապես արժե ջանք չխնայել: Վերջապես, մի հուսահապվիր եթե նույնիսկ չես հաղթել մրցություն: Երիպասարդ շար գյուպարարներ հիանալի եւ արպոնագրաունակ գյուպեր են հայտնագործել՝ նույնիսկ չհաղթելով մրցություն:

Գյուպարարի նկարագրություն. Ռյան Պապերսոն

2001թ. 17-ամյա Ռյան Պապերսոնը ԱՄՆ 50,000 դոլարանոց կրթաթոշակ շահեց Intel International Science and Engineering փոնավաճառում: Նրա «Բրայլի ձեռնոց» (Braille Glove) գյուպը շարժումների լեզուն թարգմանում է փեքսի, փորձելով օգնել խու մարդկանց ավելի լավ հաղորդակցվելու նրանց հեպ, ովքեր չեն կարող հասկանալ նշանների լեզուն:

Մամուլը նույնքան ազդված էր Ռյանի գյուպով, որքան դապավորները: *Time Magazine*-ի 2002թ. նոյեմբերի 18-ի համարում փպագրվեց Ռյանի գյուպի նկարը եւ դրա նկարագրությունը որպես փարվա լավագույն գյուպերից մեկը:

Լուսանկարը՝ Intel Corporation-ի

Նշումներ երբասարդների համար կազմակերպվող միջազգային գիտական և գյուտարարական մրցույթներին

◆ **Intel International Science and Engineering Fair (ISEF)**

Նիմնադրվել է 1950թ. և մեծ մասամբ ֆինանսավորվում է Intel կորպորացիայի կողմից: Միջազգային այս տոնավաճառն անց է կացվում ամեն տարվա մայիսին Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում:

<http://www.sciserv.org/isef>

◆ **The European Union Contest for Young Scientists**

Եվրոպական հանձնաժողովի կողմից կազմակերպվող ամենամյա միջոցառումը միավորում է եվրոպական և որոշ ոչ եվրոպական հյուր երկրների երիտասարդ գիտնականներին և գյուտարարներին:

<http://europa.eu.int/comm/research/youngscientists/index2.htm>

◆ **Young Inventors Awards**

Hewlett Packard Asia Pacific և Far Eastern Economic Review-ի կողմից ֆինանսավորվող այս մրցույթը 2000թ. սկսած բացահայտում է ասիական տարածաշրջանի համալսարանական ուսանողների նորարարական ոգին:

http://www.feer.com/yia/YIA_main.html

◆ **EUREKA - World Exhibition for Innovation, Research and New Technology**

Ամենամյա այս ցուցահանդեսը կազմակերպվում է Բելգիայի առևտրի պալատի կողմից և ունի «Երիտասարդ գյուտարարի մրցանակ» ծրագիրը, որը նախատեսված է հատկապես երիտասարդ տաղանդներին (25 տարեկանից ցածր) խրախուսելու համար:

<http://www.eureka-international.com>

International Exhibition of Inventions, New Techniques and Products

- ◆ Ամենամյա այս միջոցառումը ֆինանսավորվում է Շվեյցարիայի Դաշնային կառավարության, պետության և Ժնև քաղաքի կողմից: Այս ցուցահանդեսում տրվող բազմաթիվ մրցանակների մեջ են մտնում ՄՄՆԿ-ի մրցանակները, որոնց մեջ կա նաև ոսկե մեդալ՝ լավագույն երիտասարդ գյուտարարի համար:

<http://www.inventions-geneva.ch/gb-index.html>

(6) Առևտրայնացրու քո գյուտը

Աշխատունակ գյուտ սրեղծելու եւ արտոնագրելու համար ներդրված հսկայական ջանքերից հետո ամոթ է, որ բազմաթիվ գյուտեր դրանից հետո ընթացք չեն ստանում: Նիշիր, որ գյուտարարները կարող են փող վաստակել միայն այն դեպքում, երբ մարդիկ գնեն նրանց գյուտերը: Առևտրականորեն հաջող գյուտերը դառնում են **նորարարություններ**, որոնք փոխում են մարդկանց կարարած գործողությունների ձևը:

Աշխատունակ գյուտ սրեղծելը, որը կարող է օգտակար լինել մարդկանց, եւ դրա արտոնագրումը մրցանակը շահելու համար արված առաջին քայլերն են միայն: Եթե ոչ ոք չիմանա գյուտի մասին, ոչ ոք չի գնի այն, որքան էլ որ գյուտը լավը լինի:

Ինչպես վերետում տեսար, գիտական եւ գյուտարարական տոնավաճառները գերազանց հնարավորություններ են ընձեռում քո գյուտը ի ցույց դնելու եւ լրավորության ուշադրությունը հրավիրելու համար: Գյուտը լիցենզավորելը անփոխարինելի միջոց է փող վաստակելու համար՝ ներդրողների միջոցով արտադրության ծախսերը ծածկելով եւ շուկայի մասնագետների միջոցով վաճառքը հոգալով: Քո երկրի փոքր բիզնեսին աջակցող կենտրոնը կարող է օգնել քեզ շփվելու պոտենցիալ լիցենզատուների հետ քո սեփական գյուտը առևտրայնացնելու համար: Տեղեկատվության համար կարող ես այցելել նաեւ ՄՄՏԿ-ի փոքր և միջին ձեռնարկություններին վերաբերող ինֆերմեյալին կայքերը.

<http://www.wipo.int/sme>

Զգուշացի՛ր.

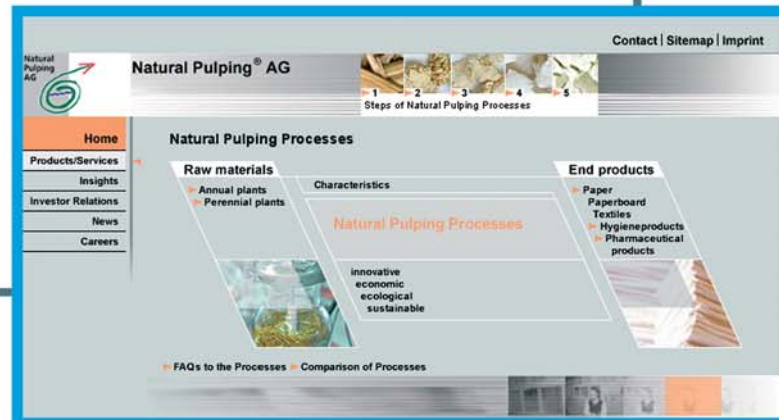
Արդեն տեսար որ գյուտ անելն ու արտոնագրելը արագ եւ հեշտ գործընթացներ չեն. մի մրաձիր, որ քո գյուտերն առևտրայնացնելը ավելի արագ եւ հեշտ կլինեն: Այն գյուտարարները, ովքեր փորձում են այս փուլում կարճ ճանապարհ անցնել, կարող են խաբվել եւ ֆինանսական վնաս կրել կամ նույնիսկ վրանգել իրենց գյուտը: Ուշադիր եղիր նախքան քո գյուտը լիցենզավորելու կամ առևտրայնացնելու մասին որեւէ համաձայնագիր ստորագրելը:

Երիտասարդ գյուղատնտեսական արտադրություն. Սվեն Զիգլ

Այս երիտասարդ գյուղատնտեսական արտադրությունն անհանգստացնում էր օդի եւ ջրի աղտոտումը եւ անտառների ոչնչացումը, որը թղթի պատրաստման նպատակով կատարվող փայտանյութի զանգվածի փափկացման եւ գունաթափման գործընթացների հետեւանք էր: Այս հիմնախնդրի լուծմանը նպաստելու նպատակով Սվենը որոշեց հնարել փայտանյութի զանգվածի արտադրության նոր, շրջակա միջավայրի համար անվնաս գործընթաց՝ փայտի փոխարեն օգտագործելով ծղուկ, եղեգ եւ կանեփ:

Սվենի՝ զանգվածի բնական փափկացման գյուղը մի քանի մրցանակ շահեց, ներառյալ 1995թ. երիտասարդ գիտնականների՝ Եվրոմիության կողմից կազմակերպված մրցույթում առաջին տեղը: Շատ չանցած Սվենը ստացավ ազգային արտոնագիր, իր գյուղի համար միջազգային արտոնագիր ստանալու հայր ներկայացրեց եւ հոր օժանդակությամբ 1997թ. հիմնեց իր սեփական ընկերությունը: Նա մշակեց նաեւ մանրամասն բիզնես պլան՝ ներդրողներին հրապուրելու համար եւ դիմեց Նարավային Աֆրիկայում փայտանյութ արտադրողներին (որտեղ փայտը բավարար չէ թղթի արդյունաբերության համար) պարզելու համար, արդյո՞ք նրանց կհետաքրքրի իր գյուղը:

Սվենը շրջակա միջավայրի համար անվնաս պայմաններում ցածր գնով թուղթ արտադրող իր Natural Pulping® ընկերության գործադիր տնօրենն է, ուր աշխատում է 25 մարդ:

Լուսանկարը՝ Natural Pulping® AG-ի

Խաղ - Արտոնագրային ճամփորդություն

Վերանայիր այն ամենը, ինչ սովորեցիր արտոնագրերի եւ գյուղերի մասին, սեղանի այս խաղի միջոցով:

Խաղալու համար.

- 1) Գտիր մի փոքիկ գյուղի նմուշ, որ ներկայացնի քեզ խաղի մեջ կամ կտրիկ 49 էջի վրա գտնվող փոքր գյուղերի նկարները:
- 2) Մերաղադրամը վեր նետելով վիճակ գցիր: Նախապես ընտրիր, թե մերաղադրամի որ կողմը թույլ կտա քո գյուղին երկու վանդակ առաջ գնալ եւ որ կողմը թույլ կտա երեք վանդակ առաջ գնալ:
- 3) Խաղը շահելու համար դու պետք է հասնես վերջին վանդակին ճշգրիտ թվով: Նակառակ դեպքում, երբ հասնես վերջին վանդակին, գնա դեպի ետ՝ մնացած թվերով:

41)

40) Քո գյուղն այնքան հաջող է, որ վարձում ես 100 մարդ, որպեսզի գնեն այն արվադրել - գնա 43

39)

38)

37) Քո արվոնագրված գյուղը բարձրացնում է գիտելիքները քո բնագավառում - գնա 41

36)

35) Քեզ հաջողվեց լիցենզավորել քո արվոնագրված գյուղը - գնա 38

34)

33) Ինչ-որ մեկը փեսել է քո արվոնագիրը եւ ցանկանում է ներդրումը արարել քո գյուղի մեջ - գնա 36

32)

31) Դու չես գովազդում քո գյուղը, ուստի ոչ ոք չի գնում այն - վերադարձիր 27

30) ԱՆՊ-ի շնորհիվ քո գյուղը պաշտպանվում է արբասահմանում - գնա 34

18)

17)

16)

15) Ինչ-որ մեկը գողանում է գյուղը, որը դու մոռացել ես արվոնագրել - գնա եր 9

14)

13)

12) Քո փորձերը հաջողվեցին-հիմա քո գյուղն աշխատում է - գնա 16

11)

10) Քո ձախողված փորձերից մեկը գործածելու լավ փնդ գտար, գնա 14

9)

8) Քո գյուղի փորձերը ձախողվում են- եր գնա 5

7)

42)

43) ՇՆՈՐԱՎՈՐՈՒՄ
ԵՆՔ!

Դու օգնեցիր
հանրությանը քո
արտոնագրված
գյուտով:

29)

28) Դու չես դիմել
այլ երկրներում
արտոնագրային
պաշտպանության
համար - գնա եր 24

27)

26) Դու շահել
ես քո արտոնա-
գրված գյուտի
անօրինական
օգտագործման
դեմ դավաճ-գնա
32

25) Քո երկիրը
Արտոնագրային
համագործակցու-
թյան պայմանա-
գրի անդամ է
- գնա 29

24)

19) Ներագա
ուսումնասի-
րությունից
պարզվում է,
որ քո գյուտը
նոր չէ - գնա
եր 13

20)

21)

22) Քո
կառավարությունը
քեզ արտոնագիր է
տրախս քո գյուտի
համար - գնա 27

23)

6)

5)

4) Դու ոգեշնչ-
ված ես գյուտ
անելու գաղափա-
րով՝ հիմնա-
խնդիրը լուծելու
համար - գնա
դեպի 7

3)

2)

Արտոնագրային ճամփորդություն

1) ՍՏԱՐՏ

Դու
հիմնախնդիր ունես
լուծելու...

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ

ՄՏՔԵՐ

Նոր արտադրանքներ եւ գործընթացներ հայտնագործելը, արտոնագրելը եւ առեւտրայնացնելը ոչ միշտ են դյուրին: Այնուամենայնիվ, դրանք շատ բան են սովորեցնում եւ մեծ քավականություն են պարճառում նրանց, ովքեր ընդունում են գյուրի հետ կապված մարտահրավերները:

Նորարարությունը Կրեյտի է ունենում, երբ մի նոր գյուր փոխում է որեւէ բան անելու եղանակը: Նորարարությունը առաջ է մղում գիտությունը, Կրեյտն ուղղիւմ եւ մարդկությանը, եւ սա ամենաբարձր պարգէն է, որ գյուրարարը կարող է սրանալ:

Օգտագործիր քո երեւակայությունը, գիտելիքները եւ խանդավառությունը՝ գյուրարարների նոր սերնդի մի մասնիկը դառնալու նպատակով: Բարելավիր մեր աշխարհը քո գյուրերով:

ԳՅՈՒՏԵՐԻ ԱՄՍԱԳԻՐ

Մեկ-երկու նախադասությամբ նկարագրիր հիմնախնդիրը, որը ցանկանում ես լուծել.

Թ-վարկիր քո հիմնախնդրի մի քանի հնարավոր լուծումներ.

1)

2)

3)

4)

5)

Ներագուրիք թո առաջարկած լուծումների բոլոր թեմաները/նյութերը: Յուրաքանչյուր առաջարկված լուծման համար թո ստացած փվյալները բաժանիր դրականի եւ բացասականի: (Դրական փվյալների օրինակներ կարող են լինել. լուծումը փեխնիկապես հնարավոր է, կամ նախափիպ ստեղծելու համար անհրաժեշտ բոլոր նյութերը հեշտությամբ ճարվում են: Բացասական փվյալների արդյունքներ կարող են լինել. ինչ-որ մեկն արդեն արտոնագրել է նմանափիպ մի լուծում, կամ նախափիպ կառուցելու համար նյութերը չափազանց թանկ են):

1) Դրական փվյալներ

Բացասական փվյալներ

2) Դրական փվյալներ

Բացասական փվյալներ

3) Դրական փվյալներ

Բացասական փվյալներ

4) Դրական փվյալներ

Բացասական փվյալներ

5) Դրական փվյալներ

Բացասական փվյալներ

Փորձիր եւ կառուցիր քո լուծման նախափայը: (Փորձարկումը սկսիր այն լուծումից, որն ունի հեղազոտության ամենաշատ դրական արժեքները եւ ամենաքիչ բացասական արժեքները: Փորձիր հաղթահարել հեղազոտության բացասական արժեքները: Օրինակ. կարող ես փոխարինել թանկարժեք նյութերը ավելի էժան այլընտրանքներով կամ բարելավել քո հեղազոտության ընթացքում գրած արտոնագրված լուծումը):

Գրանցիր փորձերի արդյունքները.

Ի՞նչ խնդիրների հանդիպեցիր քո փորձերի ընթացքում:

Ինչպե՞ս լուծեցիր այդ խնդիրները:

Կարողացա՞ր սպեղծել քո գաղափարի աշխատող նախապիպը: (Եթե այս լուծմամբ քո փորձարկումները չհանգեցրին նախապիպին, քո նախնական ցուցակից վերցրու մեկ այլ լուծում եւ նորից սկսիր փորձարկումներ կատարել: Նիշիր, որ պեպք է ուշադիր լինես. արդյո՞ք քո «ձախողված փորձը» առաջացրեց հեղափոխիչ արդյունք, որը կարող է այլ գործածություններ ունենալ):

Որքա՞ն լավ աշխատեց քո նախապիպը:

Կարո՞ղ ես այն ավելի բարելավել: Եթե այո, ինչպե՞ս:

(Շարունակիր փորձարկումները մինչեւ քո նախապիպը լավ աշխատի:)

Քո գյուտին անուն րո՞ւր.

Անսաթիվ.

Քո անունը եւ սպորագրությունը.

ԽԱՂԵՐԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Խաղ - Նին քաղաքակրթությունների գյուտերը

Օդապարուկներ - Նին շինական օդապարուկները հայրնի են որպես օդանավի ամենաառաջին ձևեր: Գրավոր աղբյուրների համաձայն, առաջին օդապարուկները պատրաստվել են ավելի քան 2000 տարի առաջ **Չինաստանում**: Այս օդապարուկները պատրաստվում էին փայտից և բավականին մեծ էին, որ կարողանային մարդուն օդ բարձրացնել: Թղթի գյուտից հետո (նույնպես տեղի է ունեցել Չինաստանում), թղթե օդապարուկները դարձան ավելի էժան և ավելի լայն օգտագործում գտան: Այսօր ողջ աշխարհով մեկ երիտասարդներն ու ծերերը շարունակում են հաճույք ստանալ այդ հին գյուտով:

Դահուկներ - Մինչ այժմ գիտնականների հայրնաբերած ամենահին դահուկները պատրաստված են եղել փայտից՝ ավելի քան 8000 տարի առաջ: Այդ դահուկները հայրնաբերվել են 1960-ականներին **Ռուսաստանում**, Ուրալյան լեռներում: Դահուկների առջևի ծայրերը քանդակված էին հյուսիսային եղջերվի գլխի տեսքով: Այս քանդակը խորհրդանշում էր ոչ միայն արագություն, այլև օգնում էր դահուկորդին հավասարակշռություն պահպանել և, անհրաժեշտության դեպքում, ծառայում էր որպես արգելակ:

Չյան ակնոց - **Այլասկայում** էսկիմոսների նախնիները մոտ 2000 տարի առաջ հորինել էին փայտից ձյան ակնոց: Նրանք հագնում էին այդ ակնոցը կուրացնող ճերմակ ձյան հետեւանքները կանխելու նպատակով (աչքերը կարող են վնասվել ձյան սպիրակությունից անդրադարձվող արեւի լույսից): Չյան ակնոցն ունի շար մեղ ճեղքեր աչքերի համար և ապահովում է բավականին պարզ համայնապարկերով պրոտեկցիոն, երբ այն կիպ դնում են դեմքին: Մա չափազանց կարեւոր առավելություն էր փայլա որսորդության ընթացքում, քանի որ ձյան ակնոցը թույլ էր փայլա էսկիմոսներին հետեւել իրենց որսին առանց գլուխներն այս ու այն կողմ թեքելու (մի շարժում, որը նախագուշացնում էր կենդանիներին և փախցնում նրանց):

Փարոս - Առաջին հայրնի փարոսը կառուցվել է մոտավորապես Ք.ա. 280թ. Ալեքսանդրիայի նավահանգստի, (**Եգիպտոս**), Փարոս կղզում: Փարոսը, որը հայրնի էր որպես Ալեքսանդրիայի Փարոս, ոչ միայն օգտակար գյուտ էր, այլև համարվում էր Նին աշխարհի յոթ հրաշալիքներից մեկը: Փայտից և մարմարից պատրաստված փարոսն ուներ ավելի քան 120 մետր բարձրություն, իսկ նրա հղկված բրոնզե հայելիները արտացոլում էին մեծ, մշտապես վառվող կրակի լույսը, որպեսզի նավերին ուղղորդեին դեպի նավահանգիստ:

Բումերանգ - Այս կոր ձողերը, որոնք վերադառնում են նետողի մոտ, հայտնագործել են **Ավստրալիայի** հնաքնակներն ավելի քան 10000 տարի առաջ: Բումերանգներն օգտագործվում էին որպես որսորդության եւ պատերազմի գործիք: Այսօր դրանք ամենուր օգտագործվում են սպորտում:

Անիվ - Մարդկությանը հայտնի ամենահին անիվը գտնվել է ժամանակակից **Իրաքի** մի մասում, որը հայտնի է որպես անսրիկ Մեսոպոտամիա: Այդ անիվն ավելի քան 5000 տարեկան է: Նայտնագործելուց հետո սկզբում անիվներն օգտագործվում էին կավ մշակելու նպատակով (բրուտի անիվ), իսկ ավելի ուշ տեղադրվեցին սայլերի վրա, որոնք օգտագործվում էին ծանր առարկաներ տեղափոխելու համար: Այսօր մենք դեռ անիվներն օգտագործում ենք բրուտագործության եւ փրանսպորտի մեջ: Անիվները կարելու են նաեւ ժամացույցների եւ շաք այլ մեխանիզմների աշխարհների համար:

Շոկոլադ - Մոտ 2000 տարի առաջ հին **Մեքսիկայում բնակվող** ացտեկները հնարեցին արքայական շոկոլադը: *Բոնոնոթլ* ըմպելիքը շոկոլադի, չիլիական պղպեղի, եգիպտացորենի ալյուրի եւ ջրի բավականին թանկարժեք խառնուրդ էր: Այս կծու խառնուրդը իսպանացի նվաճողների ճաշակով չէր, եւ նրանք ավելի ուշ ձեւափոխեցին այն՝ չիլին փոխարինելով շաքարով, դարչինով եւ վանիլով:

Խաղ - Գպիր գյուտարարին (ԽԱՂԵՐԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ)

Գաբրիել Ֆարենհայթ - սնդիկային ջերմաչափ եւ ջերմաստիճանային սանդղակ
Պրուսացի ֆիզիկոս Գաբրիել Ֆարենհայթը 1714 թ. հայտնագործեց սնդիկային ջերմաչափը: Չնայած Գալիլեո Գալիլեյը 100 տարի դրանից առաջ հայտնագործել էր ջրային ջերմաչափ, որն այնքան ճշգրիտ չէր, որքան Ֆարենհայթի սնդիկային ջերմաչափը: Գաբրիել Ֆարենհայթը հայտնագործել է նաեւ ջերմաստիճանային սանդղակ - Ֆարենհայթի սանդղակը - որը նա օգտագործում էր հեղուկների եռման աստիճանները որոշելու համար:

Ալեսանդրո Վոլտա - մարտկոց
1800 թ. իրալացի կոմս Ալեսանդրո Վոլտան հայտնագործեց հասարակ մեկկրական հոսանք ստեղծելու առաջին մեթոդը: Նրա մարտկոցը, որը կոչվում էր Վոլտայի կույտ, բաղկացած էր պղնձի եւ ցինկի սկավառակների կույտից, որոնք առանձնացված էին միմյանցից աղի լուծույթի մեջ խոնավացված սրվարաթղթի սկավառակներով: Էլեկտրականությունը հոսում էր վերելի եւ ներքեի սկավառակները միացնող մետաղալարի միջով: Այս մարտկոցը մարդկության պատմության մեջ էներգիայի առաջին շարժական աղբյուրն էր, եւ առանց դրա էլեկտրականություն պահանջող շաք այլ գյուտեր անհնար կլինեին ստեղծել:

Ի պարիվ այս մեծ հայրնագործության, էլեկտրականության չափման միավորը՝ վոլտը, կոչվեց կոմս Վոլտայի անունով:

Լուի Բրայլ - գրելու համակարգ կույրերի համար

Մի 12-ամյա ֆրանսիացի տղա Լուի Բրայլի անունով 1812 թ. հայրնագործել է Բրայլի կոդը: Լուին տարված էր այդ կոդի մտահղացմամբ, երբ նախկին զինվոր Չարլզ Բարբիերը այցելեց դպրոց, որ ցույց տա իր «գիշերային գրության» գյուտը: Չարլզը հայրնագործել էր 12 ուռուցիկ կետերից բաղկացած կոդ, որպեսզի զինվորները շոշափելով կարդային ռազմական լուրերը գիշերով՝ առանց որեւէ լույսի: Լուին պարզեցրեց Չարլզի կոդը՝ ուռուցիկ 12 կետերը հասցնելով 6-ի: 15 տարեկան հասակում Լուին հրատարակեց իր առաջին Բրայլի գիրքը եւ երկար տարիներ շարունակեց աշխատել կոդի վրա՝ ավելացնելով նշաններ երաժշտության եւ մաթեմատիկայի համար: 1868 թ. Լուիի կոդն արդեն տարածված էր աշխարհով մեկ, եւ աշխարհի գրեթե բոլոր երկրներում այսօր կույրերը օգտագործում են այն որպես հաղորդակցման միջոց:

Կոմսը Սենդվիչից - հացի շերտեր՝ մսով, պանրով եւ այլնով

Ջոն Մոնտեգյուն, Սենդվիչի չորրորդ կոմսը, 18-րդ դարի անգլիացի կրթված քաղաքագետ էր, սակայն նրան հիշում են որպես սենդվիչ հնարողի: 1762 թ. մի օր կոմսը թղթախաղով էր տարված եւ, չնայած սոված էր, չէր ցանկանում հեռանալ խաղասեղանից: Այդ խնդիրը լուծելու համար նա խնդրեց ծառայապետին իր համար մսի եւ հացի շերտեր բերել: Նկատ նա մսի շերտերը դրեց հացի շերտերի արանքում եւ սկսեց ուտել խաղալու ընթացքում: Սենդվիչի սկզբունքը վայրկենապես դարձավ մոդայիկ եւ այն ցայսօր շարունակում է մնալ որպես սիրված ուտելիք ողջ աշխարհում:

Մելիքա Բենց - սուրճի պատրաստման մեթոդ եւ ֆիլտր

Գերմանացի տնային տնտեսուհի Մելիքա Բենցը սուրճ շաք էր սիրում: Մակայն նրան դուր չէր գալիս աղացած հատիկներն ու դառը յուղերը, որոնք ավանդական եղանակով լցվում էին եռացած ջրի մեջ: Նա մտածեց, որ սուրճն ավելի համեղ կլինի, եթե կարողանա կանխել աղացած սուրճի հատիկների եւ դառը յուղերի մուտքը՝ դրանք քամելու միջոցով: Նա փորձեց մտահղացումն իրականացնել բազմաթիվ նյութերով եւ մեթոդներով, մինչեւ վերջապես համոզվեց, որ իր որդու տղայի ծծողական թուղթը՝ սկավառակի ձեւով կտրված եւ դրված

անցքեր ունեցող մեքենայա թեյնիկի հագրակին, ցանկալի արդյունք է փալիս: Նրա քամիչները պատրաստում էին հագեցած սուրճ առանց դառնության եւ հափիկների: 1908 թ. փիկին Բենցը արտոնագրեց իր գյուրը եւ ամուսնու հետ հիմնադրեց մի ընկերություն: Ավելի քան 100 փարի ամբողջ աշխարհում շափ ընտանիքներում առավոտյան սուրճ պատրաստելու նպատակով դեռ օգտագործում են *Melitta®* եղանակը եւ քամիչները:

Լեվի Սփրաուս - կապույտ ջինս

Լեվի Սփրաուսը՝ չոր ապրանքների պահեստի սեփականատերը եւ դերձակ Ջեյքոբ Դեյվիսը, 1837թ. սրացան արտոնագիր առաջին կապույտ ջինսի համար: Շավարը ինքնատիպ էր, որովհետեւ Դեյվիսը մեքենայա գամեր էր դրել գոտու գրպանների անկյունների եզրերին եւ բացվածքի ներքեւում: Սկզբնական շրջանում սրեղծված ջինսը որպէս աշխատահագուստ բաց կապույտ կամ դարչնագույն էր: Դարչնագույնը փափուկ եւ հարմար չէր սրացվում, ինչպէս բաց կապույտը, ուստի այն արտադրությունից դուրս եկավ: Կապույտ ջինսը շարունակում է մնալ մոդայիկ եւ դարձել է ամերիկյան խորհրդանիշ:

Ջորջ Իսթման - լուսանկարչական ապարատ՝ պրոֆեսիոնալ ժապավենով

Երբ 1800-ականների սկզբին հայտնագործվեց լուսանկարչությունը, նյութերը թանկ էին, իսկ նկարահանումը՝ բարդ, որի հետեւանքով լուսանկարչությամբ զբաղվում էին միայն պրոֆեսիոնալները: Ամերիկացի լուսանկարիչ եւ արդյունաբերող Ջորջ Իսթմանը կիրուկ փոխեց իրավիճակը՝ հնարելով առաջին չոր, թափանցիկ եւ սահուն պրոֆեսիոնալ ժապավենը (արտոնագրվեց 1888 թ.) եւ առաջին խցիկը՝ հարուկ նախագծված պրոֆեսիոնալ ժապավենի համար (արտոնագրված 1888թ.): Ձեռքի Kodak լուսանկարչական ապարատը պատրաստի վիճակի է բերվում նրա մեջ նախապէս ժապավեն դնելով 100 նկարի համար: Նկարելուց հետո, հաճախորդները լուսանկարչական ապարատը վերադարձնում էին Իսթմանի Kodak ընկերությանը: Ընկերությունը հանում, փայում էր նկարները, լուսանկարչական ապարատի մեջ նորից ժապավեն դնում եւ այդ ամենը նորից ետ էր ուղարկում հաճախորդին: Ջորջ Իսթմանի Kodak ընկերության նշանաբանն էր. «Սեղմեք կոճակը, մնացածը կանենք մենք»:

Խաղ - ԱՏՊ դեմոնստրացիա

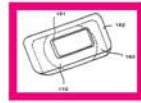
(1-ա) թվային կիթառ
WO 2004/064035

(2-ա) երկուսանի տեղաշարժում
WO 03/078110

(1-բ) թափանցիկ ներբաններով կոշիկ փոքրիկների համար
WO 00/47073

(2-բ) ոտք, որը հնարավոր է դարձնում նրա քայլերը անհարթ մակերեսային վրա
WO 03/068455

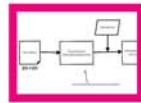
(1-գ) Թուրքիայում հայտնագործված անլար սպեղնաշար
WO 02/027457

Քրայոյի կարողությունը`
(2-գ) ճանաչել ձայնը
WO 01/72478

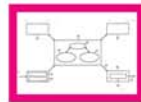
(1-դ) Նոր Զելանդիայից անհափականացված բացիկ
WO 2002/068209

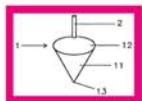
(2-դ) ճանաչել դեմքը
WO 03/019475

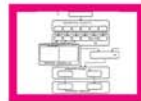
(1-ե) ռուսական գլուխկոտրուկ WO 99/58213

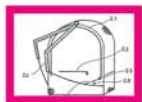
(2-ե) գրուցել օգտագործողի հետք
WO 2004/051499

(1-զ) քաղցր խաղալիք Բրազիլիայից WO 03/086095

(2-զ) ցուցադրել զգացմունք
WO 02/076687

(1-է) գողությունը կանխող պարկ Նարավային Կորեայից
WO 01/10261

(1-ը) Գերմանիայից էներգիա խնայող լամպ WO 03/034466

ԲԱՅԱՏՐԱԿԱՆ ԲԱՌ-ԱՐԱՆ

Առևտրայնացնել - Արտադրել, փարածել եւ վաճառել որեւէ արտադրանք կամ գործընթաց՝ օգուտ ստանալու նպատակով:

Նեղինակային իրավունք - Գրական եւ արվեստի ստեղծագործությունների համար ստեղծագործողներին տրվող իրավունք:

Նայրնագործություն - Որեւէ բան, որը գոյություն ունէր, բայց մինչ այդ հայրնի չէր:

Արդյունաբերական սեփականություն - Մտավոր սեփականության մաս, որը ընդգրկում է գյուտերը, ապրանքային նշանները եւ արդյունաբերական նմուշները:

Նորարարություն - Առևտրային առումով հաջող գյուտ, որը փոխում է որեւէ բան անելու եղանակը:

Մտավոր սեփականություն - Օրենքի ոլորտ, որը պաշտպանում է մտավոր գործունեության ստեղծագործությունները եւ բաժանվում է արդյունաբերական սեփականության ու հեղինակային իրավունքի:

Միջազգային որոնման զեկուցագիր - Ըստ ԱՆՊ-ի միջազգային արտոնագրային հայտ ներկայացնողների համար նախատեսված զեկուցագիր, որը մանրամասը նկարագրում է կոնկրետ գյուտի տեխնիկայի հայրնի մակարդակը:

Գյուտ - Ընդհանուր առմամբ նոր արտադրանք կամ գործընթաց, որը լուծում է որեւէ տեխնիկական հիմնախնդիր:

Գյուտարարական մակարդակ - Գյուտի մեջ նոր բնորոշ գիծ, որին համապատասխան տեխնիկական բնագավառում միջին գիտելիք ունեցող մարդը չէր կարող հանգել:

Լիցենզառու - անհատ, ում տրվում է լիցենզիա:

Արտոնագիր - Պաշտոնական փաստաթուղթ, որն ընդհանուր առմամբ պաշտպանում է գյուտը պատճենելուց, օգտագործելուց, փարածելուց կամ վաճառելուց առանց արտոնագրատիրոջ համաձայնության:

Արտոնագրային պահոց գրադարան - Գրադարան, որը պարունակում է որեւէ երկրի արտոնագրային բոլոր փաստաթղթերը եւ դրանք անվճար մատչելի է դարձնում հանրությանը:

Արտոնագրային իրավունքի խախտում - Արտոնագրված գյուրի չթույլատրված օգտագործումը, վաճառքը, արտադրությունը կամ տարածումը այն երկրում, որտեղ գրանցվել է արտոնագիրը:

Արտոնագրային լիցենզիա - Արտոնագրված գյուրի արտադրման, վաճառքի եւ/կամ տարածման պաշտոնական թույլտվություն:

Արտոնագրային որոնում - Արտոնագրային փաստաթղթերի որոնում տեխնոլոգիական ամենավերջին զարգացումներին տեղեկանալու նպատակով:

Արտոնագրատեր - Արտոնագրի սեփականատեր:

ԱՏՊ - Արտոնագրային համագործակցության պայմանագիր, որն ապահովում է միայն մեկ հայրով ավելի քան 120 երկրներում արտոնագրային հայր ներկայացնելու պարզ եղանակ:

Նախադիպ - Գյուրի աշխատող սկզբնական նմուշը, որը հետագայում կարող է վերարտադրվել:

Նանրության սեփականություն - Գյուրերը, նշանները, դիզայնը եւ արվեստի ստեղծագործություններ, որոնք կարող են ազատ օգտագործվել ցանկացած անձի կողմից, քանի որ չեն պահպանվում արտոնագրերով, ապրանքային նշաններով, արդյունաբերական նմուշներով եւ հեղինակային իրավունքով:

Տեխնոլոգիա - Գիտության գործնական օգտագործումը արդյունաբերության մեջ:

ՄՄՏԿ - Մրավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպություն- Միավորված Ազգերի մասնագիտացված գործակալություն հիմնադրված Ժնևում՝ արվեստագետների եւ գյուրարարների մրավոր սեփականության իրավունքները խթանելու նպատակով:

ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՄՄԿ-ի կողմից հրատարակված հերթյալ անվճար գրքույկներն ապահովում են հեղափոխական արդյունաբերության գյուտերի և մրավոր սեփականության այլ ձևերի մասին: Կարող ես ներբեռնել դրանք www.wipo.int/publications կայքից: Կարող ես նաև հրատարակված օրինակ խնդրել՝ նամակ ուղարկելով publications.mail@wipo.int էլեկտրոնային հասցեով:

Նեղինակային
իրավունք

հրատ. թիվ 484

Գյուտեր

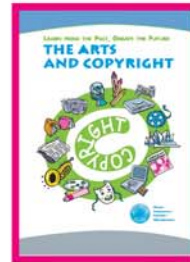
հրատ. թիվ 485

Ապրանքային
նշաններ

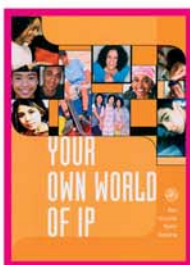
հրատ. թիվ 483

Մերփիր անցյալը,
Կերփիր ապագան
Արվեստը և հեղինակային
իրավունքը

հրատ. թիվ 935

ՄՄ քո սեփական
աշխարհը

հրատ. թիվ 907

Տանը գյուտի հետ

հրատ. թիվ 865

Ի՞նչ է մրավոր
սեփականությունը

հրատ. թիվ 450

Արվեստագեղարվեստի
հանդիսատեսին

հրատ. թիվ 922

Կերպելով
ապագան

հրատ. թիվ 917

Զգրելով
գեղեցիկին

հրատ. թիվ 498

Նշանի պատրաստում

հրատ. թիվ 900

Սպեղծագործական
արարահայություն

հրատ. թիվ 918

ԸՆՏՐՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Bender, Lionel. *Eyewitness Guides: Invention*. London: Dorling Kindersley, 1991.

Dyson, James and Robert Uhling Ed. *The Mammoth Book of Great Inventions*. London: Robinson, 2001.

European Commission, *Science, Our Future: 15 Years of the EU Contest for Young Scientists 1989-2003*. Luxemburg: Office of Official Publications of the European Communities, 2002.

Harrison, Ian. *The Book of Inventions: The Stories Behind the Inventions and Inventors of the Modern World*. London: Cassell Illustrated, 2004.

James, Peter and Nick Thorpe. *Ancient Inventions*. New York: Ballantine Books, 1994.

Karnes, Frances A. and Suzanne M. Bean. *Girls & Young Women Inventing: 20 True Stories About Inventors Plus How You Can Be One Yourself*. Minneapolis, MN: Free Spirit Publishing Inc., 1995.

Krebs, Robert. *Groundbreaking Scientific Experiments, Inventions & Discoveries of the Middle Ages and the Renaissance*. Westport, CT: Greenwood Press, 2004.

Krebs, Robert and Carolyn A. Krebs. *Groundbreaking Scientific Experiments, Inventions & Discoveries of the Ancient World*. Westport, Connecticut: Greenwood Press, 2003.

Les Chronologies de Maurice Griffe: Les Sciences et Techniques. Le Cannel: Editions T.S.H., 1997.

SHectman, Jonathan. *Groundbreaking Scientific Experiments, Inventions & Discoveries of the 18th Century.* Westport, Connecticut: Greenwood Press, 2003.

Tucker, Tom. *Brainstorm!/: The Stories of Twenty American Kid Inventors.* Canada: HarperCollins Canada Ltd, 1995.

Windelspecht, Michael. *Groundbreaking Scientific Experiments, Inventions & Discoveries of the 17th Century.* Westprt, Connecticut: Greenwood Press, 2002.

Windelspecht, Michael. *Groundbreaking Scientific Experiments, Inventions & Discoveries of the 19th Century.* Westprt, Connecticut: Greenwood Press, 2003.

ON-LINE ԱՂԲՅՈՒԻՐՆԵՐ

About, Inc: <http://inventors.about.com>

By Kids For Kids: <http://www.bkfk.com>

Enchanted Learning: <http://www.enchantedlearning.com/inventors>

The Lemelson Center for the Study of Invention and Innovation:
<http://invention.smithsonian.org/home>

Lemelson-MIT Program: Inventor of the Week Archive <http://web.mit.edu/invent/i-archive.html>

Smith College History of Science: Museum of Ancient Inventions
http://www.smith.edu/hsc/museum/ancient_inventions/

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻՆ

Այս հրապարակությունը կարող է օգտագործվել որպես բնական գիտությունների ուսումնական ծրագրերի լրացուցիչ նյութ: «Մտածիր այդ մասին» բաժինները կարող են մեկնարկային լինել գյուրերի եւ արտոնագրերի վերաբերյալ դասարանային քննարկումների համար, իսկ «Արտոնագրային ճամփորդություն» խաղը նախագծվել է, որպեսզի աշակերտների խմբերը հնարավորինս հաճույքով կրկնեն իրենց սովորածը:

Ուսուցիչները կարող են նաեւ լրացնել այս հրապարակության մեջ եղած սրբանկարվությունը՝ աշակերտների հետ քննարկելով լուսաբանված որոշ գյուրերի գիտական սկզբունքները (օրինակ՝ գոգավոր եւ ուռուցիկ ապակիների համակցությունը հեռադիտակի մեջ եւ թերմոդինամիկայի օրենքները՝ կաթսան կաթսայի մեջ սառեցման համակարգում):

Աշակերտներին կարելի է հանձնարարել նաեւ ուսումնասիրել եւ գրել իրենց երկրի գյուրարարների մասին:

Ի վերջո, ուսուցիչները կարող են օգտագործել այս հրապարակությունը՝ խրախուսելու իրենց աշակերտներին, որ նրանք մասնակցեն գիտության փոնավաճառի մրցույթներին եւ օգտագործեն իրենց սրբանկարվածական ունակությունը՝ գյուրեր սրբանկարելու համար:

Այս հրապարակությունը կարելի է պատճենվել դասարանում աշխատելու համար:

Ցանկացած դիտողության, հարցերի եւ խնդրանքների համար առաջարկում ենք դիմել kids@wipo.int հասցեով:

Սույն հրապարակությունը թարգմանվել է և վերարտադրվել է հեղինակային իրավունքի իրավաբեր Մտավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպության (ՄՍՏԿ) թույլտվությամբ՝ անգլերեն բնօրինակի հիման վրա: ՄՍՏԿ քարտուղարությունը պարտավորություն է պատասխանատվություն չի կրում թարգմանության կամ տվյալների որեւէ փոփոխության համար:

Լրացուցիչ փեղեկությունների
համար դիմեք ՆՆ Մտավոր
սեփականության գործակալություն

Նասցեն՝
Գլխավոր պողոտա,
կառավարական 3
Երևան 0010,
Նայասպանի Նանրապետություն

Նեռախոս
+37410 52 06 73

Ֆաքս
+37410 54 34 67

Էլ-փոստ
www.cright@aipa.am

**Կամ Մտավոր սեփականության
համաշխարհային
կազմակերպություն**

հնդեյալ հասցեով.
34, chemin des Colombettes
P.O. Box 18
CH-1211 Geneva 20
Switzerland

Նեռախոս:
+41 22 338 91 11

Ֆաքս:
+41 22 733 54 28

E-mail:
wipo.mail@wipo.int

Այցելեք ՄՄՆԿ www.wipo.int կայքը
և պարզիրեք ՄՄՆԿ էլեկտրոնային
գրախանութից www.wipo.int/ebookshop